

URBANISMUS A ÚZEMNÍ ROZVOJ

3
2016

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

ÚSTAV
ÚZEMNÍHO
ROZVOJE

JUBILEJNÍ
ROČNÍK ODBORNÉ KONFERENCE

ČLOVĚK STAVBA ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ

město - krajina - veřejný - prostor - společnost - veřejnost - plánování - infrastruktura - kulturní dědictví

Konference je určena zejména vědecko-výzkumným pracovníkům, studentům doktorských studijních programů, pracovníkům veřejné správy, odborníkům z praxe, ale též zástupcům firem a představitelům občanské společnosti, kteří jsou zváni zejména k diskuzi nad konferenčními příspěvky.

Vybrané příspěvky projdou recenzním řízením, aby sborník z konference splňoval kritéria pro zařazení do vědecké databáze SCOPUS.

DATUM KONFERENCE: **19.10.2016**

MÍSTO KONÁNÍ: **Fakulta stavební ČVUT v Praze**

KONFERENCE

ZASLÁNÍ ANOTACÍ: **31.7.2016**

PŘIHLÁŠENÍ K PASIVNÍ ČÁSTI: **30.9.2016**

PŘIHLÁŠENÍ NA WEBU: **csup.uzemi.eu**

VLOŽNÉ: **350 Kč (pro studenty a zaměstnance ČVUT zdarma)**

ORGANIZÁTOR: **Katedra urbanismu a územního plánování, Fsv ČVUT**

KONTAKTNÍ EMAIL: **uzemi.eu@gmail.com**

POKYNY PRO AUTORY

NABÍDKA RUKOPIŠŮ

REDAKCE PŘIJÍMÁ POŽADAVKY SPOLU SE ZASLANÝMI ČLÁNKY NA E-MAILOVÉ ADRESE redakce@uur.cz. GRAFICKÉ PŘÍLOHY VĚTŠÍHO ROZSAHU JE MOŽNO ZASLAT PROSTŘEDNICTVÍM SERVERU USCHOVNA.CZ. ZASLANÝ PRŮVODNÍ DOPIS MUSÍ OBSAHOVAT PLNÉ JMÉNO, ADRESU PRACOVISŤE A KONTAKTNÍ ÚDAJE (E-MAILOVÁ ADRESA, TELEFONNÍ ČÍSLO). PŘI ŽÁDOSTI O ZAŘAZENÍ ČLÁNKU DO RECENZNÍHO ŘÍZENÍ JE TŘEBA TUTO SKUTEČNOST V PRŮVODNÍM DOPISE VÝSLOVNĚ UVÉST. PODROBNĚJŠÍ INFORMACE NALEZNETE NA www.uur.cz V SEKCI PUBLIKAČNÍ ČINNOST, KNIHOVNA – ČASOPIS URBANISMUS A ÚZEMNÍ ROZVOJ – RECENZNÍ ŘÍZENÍ.

FORMÁLNÍ POŽADAVKY

ROZSAH TEXTU BY MĚL ČINIT CCA 3–10 NORMOSTRAN (1 NORMOSTRANA = 60 ÚHOZŮ NA 30 ŘÁDKŮ), NEDOHODNETE-LI SE S REDAKCÍ JINAK. ZA KAŽDÝM TEXTEM PŘÍSPĚVKU MUSÍ BÝT UVEDENO JMÉNO AUTORA. PŘÍSPĚVKU BY MĚL PŘEDCHÁZET ZHRUBA DESETIŘÁDKOVÝ SOUHRN (ABSTRAKT), KTERÝ BUDE MOŽNO POUŽÍT TAKÉ PRO ANGLICKÉ SHRNUŤÍ V HLAVNÍCH RUBRIKÁCH (NETÝKÁ SE INFORMACÍ).

ZA NEDÍLNOU SOUČÁST PŘÍSPĚVKU JE POVAŽOVÁN SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A JEJICH DOSTUPNOST. BIBLIOGRAFICKÉ CITACE MUSEJÍ BÝT ZPRACOVÁNY PODLE NORMY ČSN ISO 690. TEXTOVÁ ČÁST JE VYŽADOVÁNA V TEXTOVÉM EDITORU WORD. GRAFICKÁ ČÁST SE ZÁSADNĚ POSÍLÁ SAMOSTATNĚ JAKO PŘÍLOHA S UVEDENÍM ZDROJŮ. OBRÁZKY KE SKENOVÁNÍ LZE PŘILOŽIT NA DIAPOZITIVĚCH NEBO FOTOGRAFIÍCH S LESKLÝM POVRCHEM. POČÍTAČOVĚ ZPRACOVANÉ OBRÁZKY SE DODÁVAJÍ VE FORMÁTU TIFF (PŘÍP. JPG) V ROZLIŠENÍ MIN. 300 DPI; VEKTOROVÁ GRAFIKA VE FORMÁTU CDR, EPS, WMF A1. REDAKCE SI VYHRÁŽUJE PRÁVO VÝBĚRU GRAFICKÉHO DOPROVODU TEXTU. ZA PŮVODNOST PŘÍSPĚVKU ODPOVÍDÁ AUTOR (VIZ PROHLÁŠENÍ AUTORA). RUKOPISY A GRAFIKU REDAKCE VRACÍ POUZE NA ŽÁDOST AUTORA.

AUTORIZACE

POKUD SE AUTOR NEVYJÁDŘÍ DO PĚTI DNŮ OD ODESLÁNÍ REDAKČNÍ ŽÁDOSTI O AUTORIZACI TEXTU, POVAŽUJE REDAKCE TEXT ZA ODSOUHLAŠENÝ A ZVEŘEJNÍ JEJ S PŘÍPADNÝMI REDAKČNÍMI ÚPRAVAMI.

RELEVANTNÍ PŘÍSPĚVKY JSOU RECENZOVÁNY (www.uur.cz – ČASOPIS – RECENZNÍ ŘÍZENÍ).

ŽADATELŮM O RECENZNÍ ŘÍZENÍ:

PŘEDKLÁDÁTE-LI ČLÁNEK K RECENZNÍMU ŘÍZENÍ, INFORMUJTE, PROSÍM, REDAKCI O JEHO PŘÍPADNÉM PUBLIKOVÁNÍ V JINÝCH ODBORNÝCH PERIODIKÁCH. RECENZOVANÉ PŘÍSPĚVKY NEJSOU HONOROVÁNY.

VYDÁVÁ ÚSTAV ÚZEMNÍHO ROZVOJE, ORGANIZAČNÍ SLOŽKA STÁTU,
ZŘÍZENÁ MINISTERSTVEM PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR.

Urbanismus a územní rozvoj
číslo 3/2016
ročník XIX.
Vychází 6× ročně.
ISSN 1212-0855, MK ČR E 7021

Vydává:

Ústav územního rozvoje
Jakubské nám. 3
602 00 Brno
tel. (ústředna): 542 423 111
www.uur.cz

Redakce:

redakce@uur.cz
Ing. arch. Lubor Fridrich (šéfredaktor)
tel. 542 423 121
Bc. Tamara Blatová, DiS.
tel. 542 423 116

Redakční rada:

Ing. arch. Hana Bártová
Ing. arch. Milan Bušina, Sydney, Austrálie
prof. Ing. arch. Maroš Finka, Ph.D.
prof. Anna Geppert, Ph.D., Paříž, Francie
Ing. arch. Jana Janíková
prof. Ing. arch. Jan Koutný, CSc.
Ing. arch. Milan Körner, CSc.
Ing. Zdeňka Kučerová (místopředsedkyně)
prof. Ing. Vítězslav Kuta, CSc.
Ing. Iveta Laštůvková
prof. Ing. arch. Karel Maier, CSc.
doc. Dr. Otakar Máčel, Delft, Nizozemí
Ing. arch. Vladimír Matuš, Toronto, Kanada
Mgr. Ondřej Muliček, Ph.D.
Ing. Alena Navrátilová (předsedkyně)
Ing. arch. Jaroslav Sedlecký
Ing. Tomáš Sklenář (místopředseda)
Mgr. Petr Tonev, Ph.D.
RNDr. Václav Tremel
Ing. arch. Martin Tunka, CSc.
Ing. arch. Jakub Vorel

Objednávky předplatného:

e-mail: redakce@uur.cz

Roční předplatné:

480,- Kč

Bankovní spojení:

ČNB 19-27321621/0710

Sazba:

GRAFEX-AGENCY s.r.o.
Helceletova 16, 602 00 Brno

Tisk:

Grafex, spol. s r.o.
Kolonie 304, 679 04 Adamov

Názory publikované v článcích nemusejí
vždy vyjadřovat stanovisko redakce a ústavu.
Redakce si vyhrazuje právo zkrácení textu
a výběru grafiky k jednotlivým příspěvkům.

Foto na titulní straně obálky:

Vranov nad Dyjí © František Maršálek

OBSAH

ZMĚNY V DOTACÍCH NA PODPORU POŘÍZOVÁNÍ A UPLATŇOVÁNÍ DOKUMENTŮ ÚZEMNÍHO ROZVOJE – SC 3.3 IROP

/ Ilona Kunešová, Filip Novosád, Ondřej Pešek

3

ÚZEMNÍ STUDIE VEŘEJNÉHO PROSTRANSTVÍ / Josef Morkus

6

NOVÝ PORTÁL PAMÁTKOVÉ PÉČE

EVIDENCE KULTURNÍCH PAMÁTEK DŘÍVE A NYNÍ / Alexandra Křížová

7

TRANSFORMACE ZEMĚDĚLSKÉ KRAJINY A KRAJINÁŘSKÝ POTENCIÁL ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ / Vladimír Mackovič

11

SEDMDESÁT LET ZDRAVÉ, ÚČELNÉ A LADNÉ OBNOVY OBCÍ K VÝROČÍ OCHRANY A REGENERACE HISTORICKÝCH SÍDEL

/ Dana Novotná

19

PRŮMĚRNÉ CENY DOPRAVNÍ A TECHNICKÉ INFRASTRUKTURY AKTUALIZACE 2015 / Hana Šimková

24

25 LET OD ZALOŽENÍ ASOCIACE PRO URBANISMUS A ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ / Petr Durdík

27

VÝSLEDKY XXI. ROČNÍKU MEZINÁRODNÍ STUDENTSKÉ SOUTĚŽE O NEJLEPŠÍ URBANISTICKÝ PROJEKT / Zuzana Krmelová

27

KULTURNÍ DĚDICTVÍ A PAMÁTKOVÁ OCHRANA KONFERENCE AUÚP ČR, TÁBOR / Zuzana Gajdík

31

KONFERENCE „PROMĚNY URBANISMU Z POHLEDU ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI. OD PEVNOSTI K DNEŠKU“ / Vladimíra Šilhánková

32

CO PÍŠÍ JINDE & TISKOVÉ ZPRÁVY MMR ČR

33

Stavebně správní praxe

Pořizovatelská praxe

SLOVO ÚVODEM

Hlavní rubrika letošního „letního“ čísla časopisu U&ÚR přináší dva příspěvky. První z nich se věnuje aktualizaci pravidel specifického cíle Integrovaného regionálního operačního programu zaměřeného na podporu pořizování a uplatňování dokumentů územního rozvoje, druhý upozorňuje na webovou příručku k pořizování a zpracování územních studií veřejného prostranství.

Národní památkový ústav uvedl v závěru loňského roku do provozu významný webový portál – Památkový katalog. Jeho vzniku i historickým souvislostem je věnován první článek rubriky Názory a diskuse. Současnou zemědělskou krajinou, jejím potenciálem i deformacemi se zabývá následující příspěvek rubriky, kterou uzavírá připomínka dnes už pozapomenutého zákona o stavební obnově přijatého po druhé světové válce.

Poslední rubrika informuje o aktualizaci webové publikace věnované cenám dopravní a technické infrastruktury, připomíná výročí založení Asociace pro urbanismus a územní plánování, seznamuje s výsledky mezinárodní studentské urbanistické soutěže a přináší informace o dvou konferencích. Rubriku doplňují jako vždy relevantní informace „odjinud“ a tiskové zprávy Ministerstva pro místní rozvoj.

Hezké letní dny přeje

redakce U&ÚR

ZMĚNY V DOTACÍCH NA PODPORU POŘIZOVÁNÍ A UPLATŇOVÁNÍ DOKUMENTŮ ÚZEMNÍHO ROZVOJE – SC 3.3 IROP

Ilona Kunešová, Filip Novosád, Ondřej Pešek

Z Integrovaného regionálního operačního programu (IROP) v rámci specifického cíle 3.3 „Podpora pořizování a uplatňování dokumentů územního rozvoje“ byly vyhlášeny výzvy na územní plány, jejich změny, regulační plány a územní studie. O dotaci na územní a regulační plán mohou nově žádat i obce s rozšířenou působností, které mají schváleno zadání územního a regulačního plánu před 1. 1. 2014.

Integrovaný regionální operační program – specifický cíl 3.3: Podpora pořizování a uplatňování dokumentů územního rozvoje

Dne 13. 5. 2016 byly vydány aktualizace specifických pravidel výzev pro žadatele a příjemce SC 3.3 IROP. Nejpodstatnější změnou je datum zahájení realizace projektu, které se nově váže na první právní úkon týkající se aktivit projektu, na které jsou vynaloženy způsobilé výdaje.

Nadále však platí:

- Datum ukončení příjmu žádostí je 31. 3. 2017.
- Datum ukončení realizace projektu je 31. 12. 2019.
- Příjem žádostí prostřednictvím aplikace MS2014+.
- V celém specifickém cíli 3.3 IROP jsou příjemci pouze obce s rozšířenou působností (ORP); projekty na zpracování územních studií se mohou, na rozdíl od projektů na územní a regulační plány, realizovat v celém správním obvodu obce s rozšířenou působností.
- Celková alokace 2. výzvy IROP „Územní plán“ je 630 mil. Kč, z čehož 85 % je financováno z Evropského fondu regionálního rozvoje (535,5 mil. Kč), 5 % ze státního rozpočtu (31,5 mil. Kč) a zbývající část, tedy 10 %, je hrazena příjemcem (63 mil. Kč).
- Celková alokace 3. výzvy IROP „Regulační plán“ je 235,2 mil. Kč, z čehož 85 % je financováno z Evropského fondu regionálního rozvoje (199,92 mil. Kč), 5 % ze státního rozpočtu (11,76 mil. Kč), a zbývající část, tedy 10 %, je hrazena příjemcem (23,52 mil. Kč).
- Celková alokace 9. výzvy IROP „Územní studie“ je 450 mil. Kč, z čehož 85 % je financováno z Evropského fondu regionálního rozvoje (382,5 mil. Kč), 5 % ze státního rozpočtu (22,5 mil. Kč), a zbývající část, tedy 10 %, je hrazena příjemcem (45 mil. Kč).
- Maximální výše celkových způsobilých výdajů není stanovena.

Územní plány (změny ÚP) – datum zahájení realizace projektu, způsobilé výdaje

Datem zahájení realizace projektu se rozumí datum prvního právního úkonu týkajícího se aktivit projektu, na které jsou

vynaloženy způsobilé výdaje. Datum zahájení realizace projektu může být stanoveno nejdříve na 1. 1. 2014, a to i v případě, že první právní úkon byl učiněn před tímto datem.

Datem zahájení realizace projektu může být zejména datum schválení zadání územního plánu, zahájení zadávacího/výběrového řízení, podpisu smlouvy s dodavatelem, předání návrhu územního plánu pro společné jednání nebo předání návrhu územního plánu pro veřejné projednání. Jedná se o datum ve vztahu k aktivitám projektu, na které jsou nebo budou uplatněny způsobilé výdaje v souladu s kapitolou 2.2 Specifických pravidel SC 3.3 IROP, která jsou nedílnou součástí výzvy č. 2 IROP.

Příklad: Pokud žadatel bude uplatňovat v rámci prvního způsobilého výdaje návrh územního plánu (změny územního plánu) pro společné jednání, bude datem zahájení realizace projektu datum schválení zadání územního plánu. Pokud schválení zadání územního plánu proběhlo před 1. 1. 2014, za datum zahájení realizace projektu bude považováno 1. 1. 2014.

Při aktualizaci specifických pravidel došlo u územních plánů i ke snížení minimálních celkových způsobilých výdajů, a to na 300 tis. Kč (původně bylo 450 tis. Kč.), u změn územních plánů je nadále 250 tis. Kč.

Stále platí, že datem ukončení realizace projektu na územní plán (změny územního plánu) je datum předání upraveného návrhu územního plánu (změny územního plánu) po veřejném projednání pořizovateli.

V případě územních plánů mohou o podporu žádat všechny obce s rozšířenou působností (ORP). Ty z nich, které měly územní plán financovaný z oblasti intervence 5.3 Integrovaného operačního programu (IOP), mohou o podporu žádat až po uběhnutí pětileté doby udržitelnosti projektu z IOP. Tato podmínka se nevztahuje na zpracování změn územních plánů, tedy pokud ORP financovala územní plán z oblasti intervence 5.3 IOP, může financovat změnu tohoto územního plánu ze SC 3.3 IROP, aniž by čekala na uplynutí doby udržitelnosti územního plánu. Změny územních plánů budou však podpořeny jen u územních plánů vydaných po 1. 1. 2007 a nutnost změny musí vyplývat z územní studie zaměřené na veřejnou infrastrukturu nebo na řešení

krajiny (výdaje na změny územního plánu, nevyplyvající z územní studie, zaměřené na veřejnou infrastrukturu či řešení krajiny, jsou nezpůsobilými výdaji).

Mezi způsobilé výdaje patří zejména: zpracování návrhu územního plánu nebo změny územního plánu pro společné jednání, vyhodnocení vlivů územního plánu nebo změny územního plánu na udržitelný rozvoj území, úprava návrhu pro veřejné projednání a úprava návrhu po veřejném projednání.

Realizace projektu nesmí být ukončena před podáním žádosti o podporu v MS2014+. Žádost o podporu je tedy nutné předložit před datem předání upraveného návrhu územního plánu nebo změny územního plánu po veřejném projednání pořizovateli.

Regulační plány – datum zahájení realizace projektu, způsobilé výdaje

Datem zahájení realizace projektu, obdobně jako u územních plánů, se rozumí datum prvního právního úkonu týkajícího se aktivit projektu, na které jsou vynaloženy způsobilé výdaje. Datum zahájení realizace projektu může být stanoven nejdříve na 1. 1. 2014, a to i v případě, že první právní úkon byl učiněn před tímto datem.

Datem zahájení realizace projektu může být zejména datum schválení zadání regulačního plánu, předání zadání regulačního plánu zhotoviteli (je-li vydání regulačního plánu uloženo jako podmínka pro rozhodování o změnách v území v územním plánu, jehož součástí je zadání regulačního plánu), zahájení zadávacího/výběrového řízení, podpisu smlouvy s dodavatelem, předání návrhu regulačního plánu pro společné jednání nebo předání návrhu regulačního plánu pro veřejné projednání. Jedná se o datum ve vztahu k aktivitám projektu, na které jsou nebo budou uplatněny způsobilé výdaje v souladu s kapitolou 2.2 Specifických pravidel SC 3.3 IROP, která jsou nedílnou součástí výzvy č. 3 IROP.

Příklad: Pokud žadatel bude uplatňovat v rámci prvního způsobilého výdaje návrh regulačního plánu pro společné jednání, bude datem zahájení realizace projektu datum schválení zadání regulačního plánu. Pokud schválení zadání regulačního plánu proběhlo před 1. 1. 2014, za datum zahájení realizace projektu bude považováno 1. 1. 2014.

I v případě této aktivity stále platí, že datem ukončení realizace projektu na regulační plán je datum předání upraveného návrhu regulačního plánu po veřejném projednání pořizovateli.

Nezměněn je i minimální limit celkových způsobilých výdajů ve výši 200 tis. Kč pro jeden projekt (projekt však může zahrnovat více regulačních plánů).

O dotaci na regulační plán mohou žádat všechny ORP, zásadní podmínkou je pouze, že se musí jednat o regulační plán z vlastního podnětu obce nenahrazující územní rozhodnutí.

Mezi způsobilé výdaje dle Specifických pravidel výzvy pro žadatele a příjemce patří zejména: zpracování návrhu regulačního plánu pro společné jednání, úprava návrhu pro veřejné projednání a úprava návrhu po veřejném projednání.

Realizace projektu nesmí být ukončena před podáním žádosti o podporu v MS2014+. Žádost o podporu je tedy nutné předložit před datem předání upraveného návrhu regulačního plánu po veřejném projednání pořizovateli. Pokud je předmětem projektu více regulačních plánů, tak některé upravené návrhy mohou být již předány, termín ukončení realizace projektu se vztahuje k regulačnímu plánu, u kterého proběhl tento krok jako poslední.

Odbor územního plánování MMR připravil metodický návod k zadání regulačního plánu z podnětu nenahrazujícího územní rozhodnutí, který je k dispozici např. na: <http://www.mmr.cz/cs/Uzemni-a-bytova-politika/Uzemni-planovani-a-stavebni-rad/Stanoviska-a-metodiky/Stanoviska-odboru-uzemniho-planovani-MMR/2-Uzemne-planovaci-dokumentace-a-jejich-zmeny>.

Územní studie – datum zahájení realizace projektu, způsobilé výdaje

Datem zahájení realizace projektu se i v případě této podporované aktivity rozumí datum prvního právního úkonu týkajícího se aktivit projektu, na které jsou vynaloženy způsobilé výdaje. Datum zahájení realizace projektu může být stanoven nejdříve na 1. 1. 2014, a to i v případě, že první právní úkon byl učiněn před tímto datem.

Datem zahájení realizace projektu může být zejména datum předání zadání územní studie, zahájení zadávacího/výběrového řízení, podpisu smlouvy s dodavatelem. Jedná se o datum ve vztahu k aktivitám projektu, na které jsou nebo budou uplatněny způsobilé výdaje v souladu s kapitolou 2.2 Specifických pravidel SC 3.3 IROP, která jsou nedílnou součástí výzvy č. 9 IROP.

Nadále platí, že datem ukončení realizace projektu na územní studii je:

- Podání návrhu na vložení dat o studii do Evidence územně plánovací činnosti po schválení možnosti jejího využití pořizovatelem (v případě ORP, která nemá pověření krajského úřadu dle stavebního zákona). Pokud projekt obsahuje více územních studií, jedná se o datum podání návrhu na vložení dat o studii do Evidence územně plánovací činnosti po schválení možnosti jejího využití pořizovatelem, které proběhlo jako poslední.
- Vložení dat o studii do Evidence územně plánovací činnosti po schválení možnosti jejího využití pořizovatelem (v případě, že ORP má pověření krajského úřadu dle stavebního zákona). Pokud projekt obsahuje více územních studií, jedná se o datum vložení dat o studii do Evidence územně plánovací činnosti po schválení možnosti jejího využití pořizovatelem, které proběhlo jako poslední.

Také u této výzvy se nastavený minimální limit celkových způsobilých výdajů nezměnil, a zůstává ve výši 200 tis. Kč pro jeden projekt (projekt však může zahrnovat více územních studií).

Územní studie podporované ze SC 3.3 IROP musejí být zaměřeny:

- na veřejnou infrastrukturu (a to technickou a dopravní infrastrukturu nebo veřejná prostranství);
- na řešení krajiny.

Dále pak musí projekty na zpracování územních studií splňovat tato specifická kritéria:

- Územní studie ORP je zpracována na akci veřejné technické infrastruktury ve vazbě na TEN-E (trasevropské energetické sítě) nebo na záměry vyplývající z Politiky územního rozvoje ČR (PÚR) na území správního obvodu ORP.
- Územní studie ORP je zpracována na akci veřejné dopravní infrastruktury ve vazbě na TEN-T (trasevropské dopravní sítě) nebo na záměry vyplývající z PÚR na území správního obvodu ORP.
- Územní studie ORP je zpracována na veřejná prostranství, v souladu s územním plánem pro vybrané území správního obvodu ORP.
- Územní studie řeší krajinu podrobně ve všech souvislostech ve vazbě na zelenou infrastrukturu, Adaptační strategii EU, protipovodňovou ochranu a Evropskou úmluvu o krajině na území správního obvodu ORP (řešené území územní studie krajiny bude vždy vymezeno pouze v rozsahu celého správního obvodu obce s rozšířenou působností, v souladu s metodickým pokynem Zadání územní studie krajiny).

Mezi způsobilé výdaje dle Specifických pravidel výzvy pro žadatele a příjemce patří zejména: výdaje na nezbytné doplňující průzkumy a rozborů související se zpracováním územní studie v rámci projektu a zpracování územní studie a úprava územní studie pro schválení možnosti jejího využití pořizovatelem.

Realizace projektu nesmí být ukončena před podáním žádosti o podporu v MS2014+. Žádost o podporu je tedy nutné předložit před datem podání návrhu na vložení dat o studii do Evidence územně plánovací činnosti po schválení možnosti jejího využití pořizovatelem (v případě ORP, která nemá pověření krajského úřadu dle stavebního zákona), nebo před datem vložení dat o studii do Evidence územně plánovací činnosti po schválení možnosti jejího využití pořizovatelem (v případě, že ORP má pověření krajského úřadu dle stavebního zákona). Pokud je předmětem projektu více územních studií, některé mohou být již v EÚPČ evidovány, termín ukončení realizace projektu se vztahuje k územní studii, u které proběhne tento krok jako poslední.

Odbor územního plánování MMR připravil ve spolupráci s MŽP metodický návod k zadání územní studie krajiny,

kteří je k dispozici např. na: <http://www.mmr.cz/cs/Uzemni-a-bytova-politika/Uzemni-planovani-a-stavebni-rad/Stanoviska-a-metodiky/Stanoviska-odboru-uzemniho-planovani-MMR/3-Uzemne-planovaci-podklady-a-jejich-aktualizace>.

Dále Odbor územního plánování MMR připravil i metodický návod pro pořízení a zpracování územních studií veřejných prostranství, který najdete např. na: <http://www.uur.cz/images/8- stanoviska-a-metodiky/32-uzemni-studie-verejneho-prostranstvi-03112015.pdf>.

Upozorňujeme, že byly rovněž aktualizovány Obecná pravidla IROP, která doplňují Specifická pravidla pro žadatele a příjemce, a jsou rovněž závazná (<http://www.dotaceeu.cz/cs/Microsites/IROP/Dokumenty>).

Aktivita ze SC 3.3 je možné podpořit také prostřednictvím specifického cíle 4.1 „Posílení komunitně vedeného místního rozvoje za účelem zvýšení kvality ve venkovských oblastech a aktivizace místního potenciálu“, výzva „Komunitně vedený místní rozvoj - dokumenty územního rozvoje“. Projekty jsou vybírány místní akční skupinou, která má schválenou strategii komunitně vedeného místního rozvoje (strategie CLLD). Seznam místních akčních skupin naleznete na <http://nsmascr.cz/seznam-mistnich-akcnich-skupin/>. Místní akční skupina vybírá projekty na základě svých kritérií. Jednou z podmínek výběru projektů je soulad se strategií CLLD. Řídící orgán IROP kontroluje při závěrečném ověření způsobilosti soulad s operačním program IROP. Kritéria pro závěrečné ověření způsobilosti vyplývají z programového dokumentu IROP. Příjemce se podílí na spolufinancování projektu 5 % z vlastních prostředků. Ve výzvě může být příjemcem pouze obec s rozšířenou působností. Vyhlášení výzvy je naplánováno v polovině roku 2016. Celková alokace výzvy bude 100 mil. Kč. Pravidla budou zveřejněna nejpozději v den vyhlášení výzvy.

Informace k Integrovanému regionálnímu operačnímu programu poskytuje Centrum pro regionální rozvoj České republiky na jednotlivých krajských pobočkách (<http://www.crr.cz/cs/>). Podrobnější informace k výzvám z IROP najdete také na <http://www.dotaceeu.cz/irop>.

Ing. Ilona Kunešová

Ing. Filip Novosád

Odbor územního plánování

Mgr. Ondřej Pešek

Odbor řízení operačních programů

Ministerstvo pro místní rozvoj

ENGLISH ABSTRACT

Changes in subsidies for producing and applying territorial development documents — IROP Specific Objective 3.3, by Ilona Kunešová, Filip Novosád and Ondřej Pešek

Calls for spatial plans and their alterations, regulation plans and spatial studies were announced within the Specific Objective 3.3 of the Integrated Regional Operational Programme, Support for producing and applying territorial development documents. Municipalities with extended powers, whose assignments for spatial and regulation plans were approved before 1 January 2014, may also claim subsidies now.

ÚZEMNÍ STUDIE VEŘEJNÉHO PROSTRANSTVÍ

Josef Morkus

Koncem roku 2015 vydalo Ministerstvo pro místní rozvoj metodický návod pro pořízení a zpracování územní studie veřejného prostranství. Návod je určen zejména pořizovatelům a projektantům územních studií, ale i zastupitelům, kteří mohou jejich pořízení iniciovat. Při tvorbě metodického návodu ministerstvo využilo podklad připravený Fakultou architektury ČVUT v Praze.

Územní studie je základem pro koncepční úpravy stávajících či návrh nových veřejných prostranství. Slouží pro určení charakteru i náplně jednotlivých veřejných prostranství a může být využita i pro řešení celého systému veřej-

ných prostranství v sídle. V procesu jejího pořizování se nabízí příležitost k zapojení veřejnosti do plánování města v problematice, ke které mají lidé nejbližší.

Hlavním důvodem pro vznik pokynu byla potřeba metodického sjednocení územních studií zaměřených na veřejná prostranství, které jsou podporovány ze specifického cíle 3.3 Integrovaného regionálního operačního programu. Příjemci podpory jsou obce s rozšířenou působností. Územní studie mohou řešit lokality v rámci celého území správního obvodu obce s rozšířenou působností.

V úvodní části pokynu jsou shrnuty základní definice pojmů, důvody pro pořízení územní studie a základní požadavky na veřejná prostranství. Další část se věnuje typům veřejných prostranství a specifikům, která je třeba při jejich řešení zohlednit. Třetí část obsahuje doporučený postup pořízení studie, na který se odkazuje část stručně rozebírající možnosti výběru zpracovatele studie. Největší část metodického pokynu se věnuje osnově zadání studie, včetně popisu potřebných podkladů, a zejména rámcové osnově vlastní územní studie veřejného prostranství. Uveden je doporučený obsah textové i grafické části, včetně popisu jednotlivých výkresů.

Metodický návod je ke stažení na stránkách Ústavu územního rozvoje www.uur.cz v sekci Stanoviska a metodiky.

*Ing. arch. Josef Morkus, Ph.D.
Odbor územního plánování
Ministerstvo pro místní rozvoj*

ENGLISH ABSTRACT

Planning Study of Public Space, by Josef Morkus

At the end of 2015 the Ministry of Regional Development published methodological instructions for the elaboration of Planning Study of Public Space. Besides planners of spatial studies, the instructions are intended for deputies who can initiate their elaboration. Materials prepared by the Faculty of Architecture of Czech Technical University were used by the Ministry for drafting of this document.

NOVÝ PORTÁL PAMÁTKOVÉ PÉČE EVIDENCE KULTURNÍCH PAMÁTEK DŘÍVE A NYNÍ

Alexandra Křížová

Téměř po 120 letech – to je doba od prvních Soupisů památek království Českého až po moderní počítačovou evidenci památkového fondu – byl v závěru minulého roku uveden do provozu Památkový katalog. Mezitím vznikl první zákon o ochraně kulturních památek¹⁾ a jejich papírová evidence ve Státních seznamech dle krajů. Nový zákon o památkové péči²⁾ zavedl jednotný Ústřední seznam kulturních památek České republiky, který byl již v roce 1995 převeden do elektronické podoby, nejprve jako interní MonumIS, následně jeho značně zjednodušená verze, webová prezentace Monum-Net, poskytující jen základní informace o památkovém fondu. Teprve prostřednictvím Památkového katalogu bude moci Národní památkový ústav (NPÚ) postupně představit veřejnosti většinu informací o památkách, chráněných územích, ale i dalších zajímavých objektech památkového zájmu přístupných doposud jen pracovníkům ústavu.

Evidence památek v průběhu času

Historii evidování památek v českých zemích můžeme sledovat od samého počátku 19. století.

Roku 1890 byla založená Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Její „Archaeologická komise“ pod vedením okresního konzervátora a redaktora soupisů ThDr. Antonína Podlahy³⁾ od roku 1897 nepřetržitě vydávala Soupis památek historických a uměleckých v království Českém. V soupisech se pokračovalo i po zániku Rakouska-Uherska (Soupis památek historických a uměleckých v republice Československé). Celkem pro České země bylo odborníky pod vedením konzervátorů sepsáno 52 okresů z tehdejších 215 tzv. malých okresů. Tyto soupisy jsou dodnes předmětem obdivu pro svou kvalitu a odpovědný přístup k popisu památkového fondu.

Po vzniku samostatné republiky byl ministerstvem školství a osvěty ČSR založen 1. ledna 1919 Státní fotoměřic-

ký ústav.⁴⁾ Jeho účelem bylo pořizování evidence historických a uměleckých památek, zaměřování, fotografování a odlévání památek, s cílem vybudovat dokumentační archiv fotografií, plánů a odlišků památkových objektů.

Teprve v roce 1958 dostala památková péče zákonný podklad – zákon č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách. Byl ustaven Státní ústav památkové péče a ochrany přírody (SÚPOP, 1958–1990),⁵⁾ který krátce po svém založení odborně řídil vytvoření Státního seznamu nemovitých a movitých kulturních památek. Památky se ale do seznamu zapisovaly pouze z evidenčních důvodů – chráněny byly i památky do seznamu nezapsané. Stačilo, aby byly „kulturním statkem, který je dokladem historického vývoje společnosti, jejího umění, techniky, vědy a jiných oborů lidské práce a života, nebo dochovaným historickým prostředím sídlištních celků a architektonických souborů, anebo věci, která má vztah k význačným osobám a událostem z dějin a kultury.“⁶⁾ Pouze

v případě pochybností, zda objekt či věc je památkou ve smyslu tohoto zákona, měl rozhodnout krajský národní výbor.⁷⁾ Vláda vyhlášovala památkové rezervace a také rozhodovala o tom, které nejvýznamnější památky se stanou národními kulturními památkami.

Pro úkol evidence památek vytvořil SÚPOP kvalifikovanou metodiku. Byl vybrán základní fond asi 30 tisíc nemovitých památek,⁸⁾ na který se následně soustředila pozornost státní památkové péče.

Z dnešního pohledu má tato evidence množství nedostatků poplatných době vzniku. Např. jeden z dnes základních údajů, parcelní rozsah památky, se uváděl jen u archeologických lokalit jako upřesňující místopisný údaj. Památky se i v případě rozsáhlých areálů evidovaly podle hlavního objektu, kterému bylo přiděleno rejstříkové číslo. Areál se ale skládal z více částí, ne vždy důkladně a jednotně popsanych, takže přesný počet samostatných objektů nelze vždy jednoznačně určit. Pro předsta-

1) Zákon č. 22/1958 Sb. o kulturních památkách, ze dne 17. 4. 1958, platný od 3. 5. 1958.

2) Zákon č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči ze dne 30. 3. 1987, platný od 1. 1. 1988.

3) ThDr. Antonína Podlaha (1865–1932), český římskokatolický kněz, teolog, archeolog, historik umění a docent Univerzity Karlovy, byl sám autorem nebo spoluautorem čtrnácti svazků této základní edice českých památek. Dále sepsal sedm svazků Posvátných míst království Českého, které vyšly česky nákladem Dědictví Sv. Jana Nepomuckého.

http://cs.wikipedia.org/wiki/Anton%C3%ADn_Podlaha.

4) V roce 1953 byl včleněn do Státní památkové správy, od 1958 existoval jako dokumentační útvar Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody v Praze. <http://encyklopedie.vseved.cz/St%C3%A1tn%C3%AD+fotom%C4%9B%C5%99ick%C3%BD+%C3%BAstav>.

5) Následně: Státní ústav památkové péče (SÚPP, 1990–2002), Národní památkový ústav (NPÚ od 2003).

6) Zákon č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách, § 2: (1) a (2).

7) Zákon č. 22/1958 Sb., § 2: (3) „V pochybnostech se považuje věc za památku až do rozhodnutí výkonného orgánu krajského národního výboru, který si před rozhodnutím vyžádá posudek Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody“.

8) Zatímco se měly zaevidovat všechny nemovité památky v kraji, ve státních seznamech movitých památek se evidovaly pouze památky ve vlastnictví státu, církvi a organizaci, soukromý majetek se neevidoval. Evidovány nebyly movité památky ze sbírek muzeí a galerií – ty spadaly pod působnost jiného zákona. Soubory movitých památek na státních hradech, zámcích a v klášterech se evidovaly jedním rejstříkovým číslem jako tzv. mobiliární fond. Podobně se historické knihovní fondy uložené v těchto objektech evidovaly pouze pod jedním rejstříkovým číslem.

vu např. areál Pražského hradu je „jedna památka“ = jedno rejstříkové číslo, ve skutečnosti je to na 300 objektů.

Od 1. 1. 1988 vešel v platnost zákon č. 20/1987 Sb., který v mnoha novelách platí dosud. Kulturní památka je v něm definována jako „movitá či nemovitá věc, popřípadě soubor věcí, které Ministerstvo kultury ČR za památku prohlásí“⁹⁾ a dále také „kulturní památky zapsané do Státních seznamů kulturních památek podle dřívějších právních předpisů se považují za památky podle tohoto zákona“.¹⁰⁾

Památky po prohlášení zapisuje NPÚ do Ústředního seznamu kulturních památek České republiky (dále jen ÚSKP). Ten je, podobně jako původní Státní seznam, tvořen rejstříkem a kartotékou, ve které má kulturní památka evidenční kartu, identifikační fotodokumentaci a základní údaj o územní identifikaci se zákresem do kopie katastrální mapy (u nemovitých památek). Součástí ÚSKP jsou stejnopisy rozhodnutí vztahujících se k prohlášení kulturní památky a původní státní seznamy kulturních památek jednotlivých krajů. Ke kulturním památkám a památkově chráněným územím je evidována řada dalších informací (sbírka plánů, fotografií, spisová agenda, projektová dokumentace, stavebně historické průzkumy, archívni průzkumy atd.) vesměs na papírových nebo jim podobných nosičích.

Počítačová evidence památek

„Počítačové zpracovávání dat evidence památkového fondu se připravovalo dlouhou dobu; program, který vznikl, měl obsáhnout celou šíři problematiky evidence včetně vazeb na celostátní informační systém a na informace z katastru nemovitostí... Počítačový rejstřík ÚSKP byl založen a začal být naplňován od ledna roku 1995“¹¹⁾ následně byla vytvořena jeho webová

prezentace MonumNet. Tato evidence funguje do současnosti a obsahuje nyní téměř 88 tisíc rejstříkových čísel kulturních památek.¹²⁾ Hlavní nevýhodou této evidence, danou dobou jejího vzniku, je skutečnost, že je editovatelná pouze omezeným okruhem editorů na jediném pracovišti (dnešním generálním ředitelství) a její webová prezentace obsahuje jen malý výběr dat. Postupem času se také ukazovala nutnost provázání popisných dat s vymezením památek v katastrálních mapách. MonumIS nebyl propojen na katastr nemovitostí, takže údaje o parcelách se zadávaly ručně a byly tedy aktuální jen ke dni vložení záznamu. Evidence je dosud v provozu jako záložní zdroj informací (<http://monumnet.npu.cz/monumnet.php>).

Od roku 2005 se v NPÚ začal po částech budovat Integrovaný informační systém památkové péče, který zahrnuje komplexní evidenci všech segmentů památkového fondu. Bodové i plošné vymezení kulturních památek i památkově chráněných území je postupně zpracováváno v oborovém Geografickém informačním systému (GIS) NPÚ. Pro jednotné ukládání, popis a zpřístupnění digitálních nebo digitalizovaných odborných dokumentů (fotografie, mapy, plány, textové dokumenty apod.) týkajících se památek a odborné činnosti NPÚ slouží Metainformační systém, tzv. MIS. Tyto aplikace ale nebyly propojeny s vlastní evidencí památek MonumIS. K zajištění vedení ÚSKP a dalších souvisejících informací o památkovém fondu tak muselo být provozováno více samostatných centrálních aplikací doplněných navíc lokálními aplikacemi na některých územních pracovištích.

NPÚ se sice pokoušel o vytvoření jednotného centrálního systému evidence památkového fondu, od přípravy první zadávací dokumentace v roce 2007 po vlastní realizaci však vedla dlouhá cesta. Nejdříve chyběly finanční prostředky, poté dvakrát skončilo neúspě-

chem výběrové řízení na dodavatele. Teprve v roce 2014 se podařilo získat z evropských fondů finanční prostředky a také v rekordně krátkém čase úspěšně vysoutěžit realizační firmy.¹³⁾ Zadávací dokumentaci vytvářeli odborníci z NPÚ vlastními silami. Její příprava trvala více než rok a podíleli se na ní jak odborníci IT, tak zkušení pracovníci oddělení evidence kulturních památek z Prahy i regionálních pracovišť. Projekt s názvem Památkový katalog NPÚ měl za úkol vytvoření nového elektronického systému evidence památkového fondu v ČR v návaznosti na základní registry veřejné správy (především registr územní identifikace, adres a nemovitostí – RÚIAN) a elektronizaci procesních postupů v oblasti evidence památkového fondu. Souběžně běžel také projekt „Digitalizace fondů NPÚ“, který zajistil digitalizaci veškeré dokumentace ÚSKP, která tak může být postupně zveřejňována a zpřístupněna právě prostřednictvím Památkového katalogu. Jediným, v současnosti bohužel viditelným, nedostatkem byl nedostatek času na realizaci projektu, daný končícím programovým obdobím dotačního titulu. Na realizaci celého velmi složitěho projektu od návrhu po realizaci, migraci dat a odzkoušení tak zbyl pouhý jeden rok. Některé věci je tedy ještě nutno doladit, opravit či doplnit – na tom se v současnosti intenzivně pracuje.

Díky projektu Památkový katalog vznikl nový moderní systém evidence kulturních památek, který bude po dočištění obsahovat komplexní údaje ke kulturním památkám, národním kulturním památkám, památkově chráněným územím, ochranným pásmům a nově také k dalším hodnotným objektům, jichž se zájem památkové péče dotýká. Majitelé památek, projektanti i veřejnost, která se o kulturní památky zajímá, najdou nyní všechny potřebné údaje on-line na webové adrese <http://pamatkovykatalog.cz/>. Uvidí zde základní popisné informace včetně fotografie památky a odkazu na její umístění v katastrální

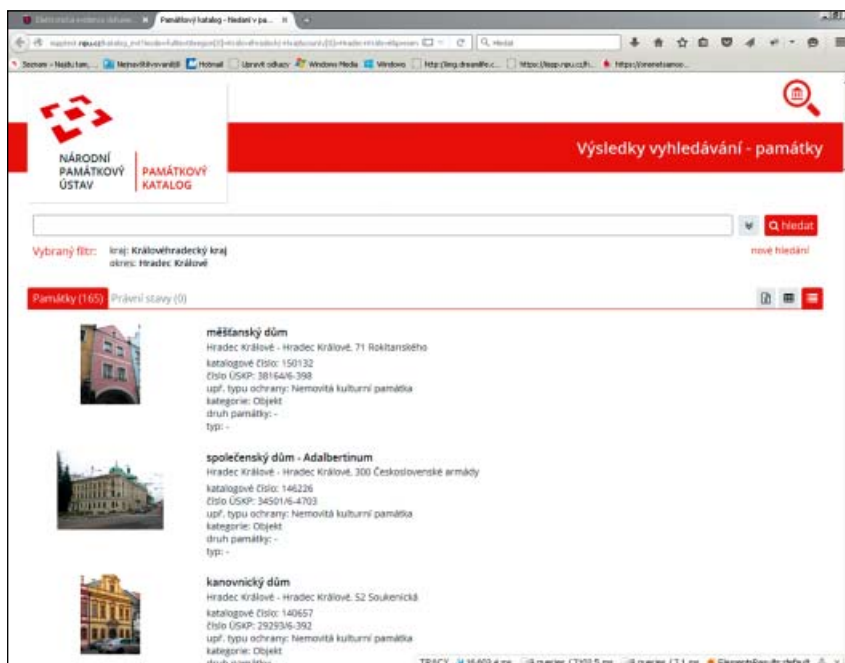
9) chybí odkaz 9 – zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, § 2

10) chybí odkaz 10 – zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, § 42

11) Sedláková, Dagmar: Zpráva o významném úkolu památkové péče 21. století – o obnově identifikace kulturních památek České republiky, Praha, 2006.

12) Movitých i nemovitých dohromady. Celkový počet jednotlivých prvků se ale blíží číslu 2 miliony.

13) Projekty PAMÁTKOVÝ KATALOG (informační systém evidence památek ve vazbě na RÚIAN) a DIGITALIZACE FONDŮ NPÚ byly podpořeny Evropským fondem pro regionální rozvoj prostřednictvím výzvy 17 Integrovaného operačního programu, v souladu s myšlenkou celoevropského trendu podpory elektronizace a digitalizace státní správy. Byly schváleny v roce 2014 a dokončeny 30. 11. 2015.

Obr. 1: Památkový katalog – veřejná část

mapě (obr. 1). Postupně budou doplňovány další informace o historii objektu, slohovém určení, jeho dataci či autorovi. Již nyní jsou k většině památek dostupné nejen fotografie, ale také související literatura či scany dokumentů dokládajících jejich ochranu, postupně se doplňují anotace a další údaje, které budou jistě zajímat jak veřejnost, tak orgány památkové péče či místní samosprávy. Díky online editaci možné ze všech pracovišť Národního památkového ústavu a propojení s dalšími dostupnými datovými zdroji, včetně dat základních registrů veřejné správy, umožňuje Památkový katalog operativní aktualizaci všech údajů.

Součástí Památkového katalogu je již dříve na webu přístupný a velmi navštěvovaný Seznam ohrožených kulturních památek, kde jsou k dispozici podrobné údaje o „fyzickém stavu“ památek. Ty jsou nyní strukturovány tak, že umožní vyhledávání podle typu poškození (střešní krytina, krov, oplechování, výplně otvorů apod.), takže je budou moci orgány památkové péče využívat např. při poskytování dotací na jejich obnovu.

Nově bude zveřejněn také Seznam obnovených památek, upozorňující na úspěšnou záchranu objektů nacházejících se dříve na seznamu ohrožených památek.

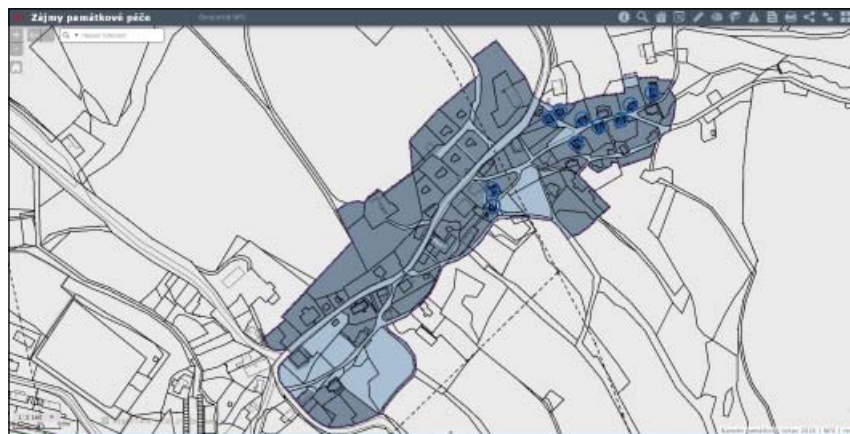
Odborní uživatelé Památkového katalogu, tedy především orgány státní správy, mají po přihlášení přístup také k dalším informacím a dokumentům, např. přehledům právních aktů v procesu prohlášení za kulturní památku a samozřejmě také k informacím o movitých kulturních památkách. Předností Památkového katalogu je možnost přehledného třídění, ukládání i stahování dat včetně tisku souvisejících dokumentů (evidenčního listu, sdělení o památkové ochraně, návrhu na prohlášení za KP, karty stavu památky pro její monitoring apod.) a vytváření vybraných výstupních sestav. Po vyčištění a kontrole dat (po migraci dat z několika lokálních systémů se část dat musí ručně dočistit od duplicit) bude také umožněn automatický on-line výdej různých potvrzení.

Zásadní výhodou Památkového katalogu je jeho propojení s mapovými službami a geografickými daty. Obdobně jako v reálném světě je i v Památkovém katalogu každý jeho záznam (ať už chráněný či nechráněný objekt nebo památkově chráněné území) neodmyslitelně svázan s prostorovou informací. Zeměpisnou polohu jednoznačně identifikují nejen údaje jednotlivých úrovní územního členění (např. kraj, obec, katastrální

území), ale také umístění v katastrální mapě. Souběžně s Památkovým katalogem byl vytvořen nový Geoportál památkové péče (<https://geoportal.npu.cz>), který uživatelům prezentuje širokou škálu geografických dat, včetně jejich metadatového popisu, a různorodé digitální mapy z oblasti památkové péče. Díky propojení informačních systémů je v Památkovém katalogu možné najít záznam zájmové památkové rezervace, zjistit, od jakého data je památkově chráněna či na jakém podkladě byla ochrana stanovena. Příslušné právní listiny (i mnohé další dokumenty) si lze zobrazit pomocí odkazu do Metainformačního systému. Odkaz do Geoportálu umožňuje zkoumat chráněné území v mapě. Geoportál analogicky nabízí možnost přejít prostřednictvím odkazu přímo do Památkového katalogu nebo Metainformačního systému. Registrovaní uživatelé mohou vybraná geodata nejen prohlížet, nýbrž také stahovat a dále využívat, např. pro potřeby územního plánování.

Dostupné informace jsou v Geoportálu řazeny do několika sekcí, tedy mapových aplikací, mapových služeb (např. bodové určení ochrany pro povinné jevy územně analytických podkladů – či území s archeologickými nálezy) a datových sad (např. plošná identifikace památkových zón či bodová identifikace národní kulturních památek). Pro základní vizualizaci je využívána mapová aplikace s názvem „Památkový katalog pro ČR“. Každá kulturní památka nebo chráněné území jsou zde zastoupeny alespoň jednou bodovou značkou – cílem je vytvoření bodové značky pro každý objekt areálu kulturní památky. Například výše uvedený Pražský hrad je již v této aplikaci prezentován nejen jedním hlavním bodem, ale jsou zde také znázorněny i jednotlivé objekty tvořící jeho areál (Staré purkrabství, Královský letohrádek, horní Jelení příkop, Herkulova kašna apod.). Tyto objekty mají v mapě samostatné body. Ke snadšímu zorientování se v zobrazeném území může přispět doplnění katastrální mapy o vrstvu ortofoto. Aplikace „Zájmy památkové péče“ předkládá plošná vymezení území s archeologickými nálezy,¹⁴⁾ ale také plochy v současné době existující

14) Na rozdíl od ostatních jsou zpracována v podrobnosti základních map ČR.

Obr. 2: Vesnická památková zóna Radvanice (okr. Trutnov, Královéhradecký kraj) v aplikaci Památková péče

cích i navrhovaných chráněných území (obr. 2), ochranných pásem, světového kulturního dědictví, národních kulturních památek a v některých případech

i kulturních památek. Postupně budou přibývat i polygonová vymezení dalších kulturních památek, která umožní automatizovanou aktualizaci parcel-

ních čísel pozemků dotčených kulturní památkou. V případě, že není tento polygon k dispozici, musejí se parcely stále načítat ručně.¹⁵⁾ Mezi jednotlivými aplikacemi Památkového katalogu je možné libovolně přepínat a zobrazovat si tak zájmová území a prostorová data podle aktuální potřeby.

Památkový katalog, Geoportál, ale také další informační systémy NPÚ jsou přístupné z nového portálu Integrovaného informačního systému památkové péče (IISPP), na adrese <https://iispp.npu.cz>.

*Ing. arch. Alexandra Křížová
Národní památkový ústav*

ENGLISH ABSTRACT

A new portal of monument preservation; cultural monuments as filed once and today, by Alexandra Křížová

A portal named Monument Catalogue was launched at the end of 2015, after a period of almost 120 years passed between the first inventories of monuments in the Kingdom of Bohemia and today's computer filing systems of the stock of monuments. During this period the first act on cultural monument preservation and their registration in the form of regional lists was implemented, converted later into the Central List of Cultural Monuments of the Czech Republic. The Central List was first computerized in 1995 as MonimumIS, a database application, and followed by a simple web presentation named Monum-Net, but only the Monument Catalogue enables the National Heritage Institute to present most information on monuments, conservation areas and other interesting objects of monument preservation to the public.

15) Neúplnost dat není jen otázkou nedostatku pracovních kapacit – je závislá též na přístupnosti digitální katastrální mapy, která zatím není pro celou ČR zpracována.

TRANSFORMACE ZEMĚDĚLSKÉ KRAJINY A KRAJINÁŘSKÝ POTENCIÁL ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ

Vladimír Mackovič

Zemědělství představuje významný faktor utváření krajiny. Determinuje především sekundární systém krajinné struktury.¹⁾ Příklady z historie lze dokumentovat vznik a vývoj fenoménu²⁾ „zemědělská krajina“. Charakteristiky a parametry současné zemědělské krajiny ČR vznikaly zejména v sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století. V té době došlo k rozsáhlým deformacím zemědělské krajiny. Společenské změny započaté v devadesátých letech minulého století trend úprav krajiny pro zemědělskou velkovýrobu z veřejných prostředků zastavily. Se systémovým a koordinovaným odstraňováním následků problematických úprav zemědělské krajiny se však doposud prakticky nezačalo. Příspěvek se zabývá jednak hlavními deformacemi současné zemědělské krajiny, jejichž řešení vyžaduje systémový přístup a jednak potenciálem procesu územního plánování pro řešení krajiny.

Úvod

Přírodní prostředí představuje nezapustitelnou složku krajiny. Zemědělství, respektive zemědělská prvovýroba, má zásadní vazby na vybrané složky přírodního prostředí. Pro zemědělství je primárním zdrojem energie fotosyntéza, která probíhá v zelených rostlinách. Řada dalších vstupů a faktorů ovlivňujících výši a efektivnost rostlinné výroby je vázána na přírodní prostředí. Jedná se například o množství a rozložení atmosférických srážek, o mikroklimatické poměry v obhospodařovaném území, o půdní podmínky, o vodní režim území, o roční režim teplot, o morfologii terénu apod.

Od pasivního využívání podmínek daného přírodního prostředí přešla lidská společnost k aktivnímu ovlivňování přírodních podmínek. Se společenským rozvojem se tak vyvíjí průmysl zemědělství do území. Změny prostředí prováděné s cílem přizpůsobit území pro výnosnější a efektivnější rostlinnou výrobu dokládá řada příkladů z historie. Lze jimi dokumentovat vznik a vývoj fenoménu „zemědělská krajina“. Proces vývoje charakteristik a parametrů současné zemědělské krajiny akceleroval v sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století.

V té době byla přijata strategická vize dosažení soběstačnosti v zásobování komoditami mírného pásma. Uvedený strategický cíl se postupně promítal i do značných úprav a změn prostředí. V území byly vytvářeny podmínky pro intenzivní a velkovýrobní formy hospodaření na zemědělské půdě. Jednalo se například o:

- **meliorační úpravy** vodního režimu půd (zejména systematické odvodňování zemědělských půd a výstavba velkoplošných závlahových soustav);
- **scelování** zemědělských pozemků, které mimo jiné vyvolávalo
 - zatrubňování malých toků a napřimování koryt větších vodotečí,
 - vysoušení mokřadů,
 - nivelizaci terénu například zavážením údolnic a terénních muld, rušením mezí,
 - odstraňování nelesních dřevin rostoucích ve vytvářených blocích zemědělské půdy;
- masivní **zornění** trvalých travních porostů nejen v nížinných polohách, ale i v podhorských oblastech;
- **rušení účelových komunikací**, které nebyly potřebné pro nově vytvářené velkovýrobní hospodářské obvodu zemědělských podniků.

Společenské změny započaté v devadesátých letech minulého století tento trend zastavily. Ale se **systémovým a koordinovaným** odstraňováním pro-

blematických úprav zemědělské krajiny se doposud prakticky nezačalo. Přitom ale z různých dotačních titulů a jiných veřejných zdrojů již bylo vloženo do krajinářských opatření značné množství veřejných prostředků. Bohužel jejich resortní aplikace nejsou systémově koordinovány. Nefunguje ani zpětná vazba, kterou by bylo možné ověřovat účinnost a přínosy již realizovaných opatření a na jejich základě transformaci zemědělské krajiny případně korigovat.

Charakteristiky zemědělské krajiny (velikost, orientace a tvar zemědělských pozemků, trasování účelových komunikací, rozmístění trvalé nelesní vegetace, zastoupení a rozmístění zemědělských druhů pozemků apod.) výrazně závisejí na jejím managementu. V případě, že není prováděn vůbec žádný management, dochází v krajině ke změnám. Krajinu bez potřebného managementu začnou významně měnit přírodní procesy. Jedná se především o sekundární sukcesí.³⁾ Vedlejší efekt zemědělského hospodaření lze tedy spatřovat v provádění managementu zemědělských segmentů krajiny.

Zemědělství sice determinuje utváření sekundárního systému krajinné struktury, ale současně ovlivňuje jak primární, tak terciární systém krajinné struktury. Formy a způsoby zemědělského hos-

1) viz použité pojmy

2) ve smyslu jev, úkaz, skutečnost, postižitelný úkaz; viz <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/fenomen>

3) Když ponecháme pozemek bez zásahu, objeví se brzy plevel. Nejsou - li plevel s hlubokými kořenovými systémy zlikvidovány, zvítězí v soutěži o vodu a živiny nad travami. Bez další péče osídlí pozemek časem keře a potom stromy. viz [https://cs.wikipedia.org/wiki/Sukcese_\(ekologie\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Sukcese_(ekologie)).

podaření je proto nezbytné posuzovat z hlediska jejich dopadů na celé spektrum vazeb krajinných struktur a na celkové utváření krajiny. Příspěvek se zabývá hlavními deformacemi zemědělské krajiny a potenciálem procesu územního plánování pro řešení krajiny.

Hlavní deformace zemědělské krajiny

Nevhodná blokace zemědělské půdy

Charakteristika deformace

Agregací jednotlivých pozemků byly vytvářeny bloky zemědělské půdy, které měly svými prostorovými parametry vyhovovat velkovýrobním způsobům zemědělského hospodaření (letecká aplikace chemické ochrany a výživy; efektivní využití provozních parametrů velkovýrobní zemědělské techniky – poloměry otáčení, šířka záběru zemědělské techniky apod.).

S blokací často souvisela nivelizace terénu (například zavážení muld či srovnávání mezí, které představovaly v zemědělské krajině refugia⁴⁾ pro přírodě blízká společenstva) a prodlužovala se tak délka nepřerušného povrchového odtoku, významného faktoru vodní eroze. Blokace rušila údolnice a redukovala prostorové parametry údolních niv, čímž se zhoršil vodní režim v dílčím povodí.

Blokace však vždy nevytvořila podmínky potřebné pro efektivní pěstování hospodářských plodin. Pro ekonomicky výhodné pěstování plodin musí mít pěstitelská plocha relativně vyrovnané agronomické podmínky (půdní poměry, vodní poměry, terénní poměry, režim oslunění, orientaci ke světovým stranám apod.). Rostliny pěstované v rozdílných přírodních podmínkách totiž rozdílně vzházejí, rozdílně rostou, rozdílně se vyvíjejí, případně dozrávají v rozdílných termínech. Tato skutečnost komplikuje

režim agronomických opatření a vyvolává dodatečné zásahy (přihnojování či dodatečná závlaha v rozdílných částech půdního bloku, časové dělení jednoho typu zásahu podle rozdílného stavu vegetace apod.), které zvyšují výrobní náklady.

Projevy deformace

Blokace zemědělské půdy přispěla k deformaci zemědělské krajiny zejména následujícími způsoby:

- negativně ovlivnila vodní režim území narušením přirozených odtokových poměrů (zatrubnění a napřimování vodotečí, neúměrně rozsáhlá systematická drenáž půd, zornění údolnic apod.);
- snížením prostupnosti krajiny nejen pro její obyvatele, ale i pro drobnou zvěř;
- výrazným zvýšením rizika ohrožení zemědělských půd vodní i větrnou erozí;
- zvyšováním ekologické labilitaty území;
- zvýšenými náklady na eliminování rozdílných půdních poměrů v zemědělském bloku navýšením dávek umělých hnojiv, což zároveň zvyšovalo riziko ohrožení kvality vod.

Reliktní organizace zemědělského půdního fondu

Charakteristika deformace

Strategickým cílem zemědělství bylo zajištění soběstačnosti ve výrobě potravinářských komodit mírného pásma, v produkci mléka a masa. Splnění cíle měly zajistit velkovýrobní zemědělské podniky. Organizace zemědělského půdního fondu byla proto, zejména v osmdesátých letech minulého století, přizpůsobována „na míru“ hospodářským obvodům podniků zemědělské prvovýroby. Jednalo se o zemědělská družstva s hospodářským obvodem obvykle v rozmezí 5 000–10 000 ha zemědělské půdy a státní statky, u kterých se ověřoval cílový hospodářský obvod v rozsahu 20 000–30 000 hektarů.

S uvedeným cílem souvisela i výstavba velkovýrobních zemědělských areálů s kapacitou chovaných zvířat v řádech stovek a tisíců (záviselo na kategorii chovaných zvířat). Areály byly napojeny na obhospodařované zemědělské bloky sítí účelových cest. Její hlavní využití spočívalo v zajištění dopravních tras z areálů na zemědělské pozemky v hospodářském obvodu. Z areálů se prováděla agronomická opatření v hospodářském obvodu, z polí se do areálů dovážely krmné plodiny pro chovaná zvířata a na pole byl vyvážen hnůj či kejda.

Do charakteristik zemědělské krajiny se dále „propisoval“ podíl a rozmístění obhospodařovaných zemědělských kultur, na které byl ten který zemědělský podnik specializován (snaha o maximální zornění, výsadba intenzivních, velkoplošných ovocných sadů, intenzivní zelinářství apod.).

Projevy deformace

Po roce 1990 byly státní statky zrušeny a zemědělská družstva různě transformována. Ale průmět původních hospodářských obvodů do krajiny převážně trvá. Novou organizaci zemědělského půdního fondu výrazně brzdí zejména dvě skutečnosti. Zemědělská prvovýroba funguje zejména nájemní formou (cca 80 % zemědělské půdy je takto obhospodařováno) a nedostatečně funguje trh se zemědělskými pozemky. Řada pozemků, které jsou dosud zahrnuty do zemědělských bloků, je nepřístupná a hlavně nemá fyzické zaměření hranic. Jejich fyzickou identifikaci mohou v širším rozsahu zajistit po jednotlivých katastrálních územích jen komplexní pozemkové úpravy (KPÚ). Je to však „mravenčí práce“. V ČR je dle „Malého lexikonu obcí“ 13 093 katastrálních území a „Zelená zpráva 2014“ uvádí, že do 31. 12. 2014 bylo v ČR ukončeno 1 826 komplexních pozemkových úprav. Čistě mechanicky přepočteno, kdyby proces KPÚ pokračoval dosavadním průměrným tempem (80 ukončených KPÚ v roce) trval by ještě cca 130 let.

4) Refugium (množné číslo refugia) je v ekologii termín, který označuje místo sloužící jako útočiště pro různé reliktní rostlinné a živočišné druhy v kulturní krajině, které byly v historii mnohem více rozšířeny v okolí. Refugium tak může představovat různý druh stanoviště, které bylo izolováno od okolí řadou procesů (od klimatických a geografických změn až po zásahy člověka, například v podobě odlesňování či nadměrného lovu). Tímto termínem se dá označit řada různých stanovišť nezávisle na druhové skladbě, tvaru či podmínkách (viz <https://cs.wikipedia.org/wiki/Refugium>)

Velkovýrobní zemědělské areály se staly často brownfieldy nebo již obvykle nejsou využívány pro zemědělskou výrobu. Trasy komunikací, které napojovaly areály na pozemky tehdejšího hospodářského obvodu, ztratily svůj primární účel. Nájemci zemědělské půdy hospodaří z jiných provozoven a jejich hospodářský obvod tvořený pronajatými pozemky je obvykle jiný. Blokace zemědělské půdy a síť účelových cest, které vznikaly družstvům a statkům „na míru“ tak ztratila svůj primární účel. Nová cestní síť se realizuje především procesem komplexních pozemkových úprav, které se řeší po jednotlivých katastrálních územích.

Deformovaná prostupnost zemědělskou krajinou

Charakteristika deformace

Prostupnost zemědělské krajiny byla v druhé polovině minulého století vytvářena účelovými cestami, kterými se zajišťovalo velkovýrobní obhospodářování zemědělských bloků. Současná síť účelových cest je tak deformována potřebami předchozí organizace zemědělské prvovýroby. Nároky na současnou prostupnost zemědělskou krajinou nesplňuje.

Projevy deformace

Převažující forma nájemného zemědělství nemá hospodářské obvody dlouhodobě stabilizované. Jejich způsob vymezení závisí zejména na dohodě nájemce s vlastníky. Novou síť účelových cest není racionální budovat ani pro rozdrobené vlastnictví zemědělských pozemků. Dosud jen menší část vlastníků na svých pozemcích zemědělsky hospodaří.

Je smysluplné, aby účelové komunikace plnily v krajině vícero funkcí, které relikty polních cest nemůže v potřebném rozsahu uspokojit. Kromě primární funkce polní cesty, tj. zajištění přístupu na obhospodářované zemědělské pozemky, může mít účelová komunikace další význam či využití, jako například:

- **Protierozní opatření** (výsledný efekt se odvíjí od jejich trasování a spádování, (ne)existence příkopů a vegetačního doprovodu apod.).

- V případě existence doprovodné vegetace může mít také **funkci interakčního prvku** a snižovat tak ekologickou labilitu zemědělské krajiny.
- Liniová vegetace patří k významným charakteristikám **krajinného rázu** daného území.
- Účelové cesty mohou **propojovat sídla** a zkracovat tak jejich vzájemnou dostupnost po veřejných komunikacích.
- S měněním se životním stylem obyvatel mohou být účelové komunikace využívány, pokud napojují sídla s jejich **rekreačním zázemím**, také pro krátkodobou rekreaci a pro relaxaci (procházky, běh, jízda na kole, turistika apod.).

Při návrhu nových či obnově zrušených účelových cest v zemědělské krajině je dále nutné zohlednit i takové skutečnosti, jakými jsou investiční zdroje a trvalé zajištění nákladů na jejich údržbu.

Nedostatečná retence zemědělské půdy

Charakteristika deformace

Značný podíl zemědělské půdy na rozloze státu zvýrazňuje význam její vodní retence pro doplňování podzemních vod a pro snižování povodňových rizik. Retenční schopnost zemědělské půdy má však z řady důvodů dlouhodobě klesající trend.

Z různých příčin ubývá organická složka v půdě, která posiluje retenční potenciál ornice. Fyzicky se snižuje rozsah orníční vrstvy (například v důsledku eroze, zhutňováním apod.). Nevhodnou strukturou osevních postupů a pokračujícím zhutňováním zemědělských půd těžkou zemědělskou technikou se urychluje povrchový odtok vodních srážek na úkor jejich retence do půdního profilu a horninového prostředí.

Potenciál zemědělských půd k vodní retenci lze přirovnat ke schopnosti houby nasát a udržet určité množství vody. Současný retenční potenciál zemědělských půd je však výrazně snížen a v kombinaci s klimatickými faktory se zvyšuje pravděpodobnost vzniku záplav.

Projevy deformace

Projevy nedostatečné retence zemědělských půd lze rámcově rekapitulovat následným způsobem:

- Nedostatečná retence půd má úzké souvislosti s erozí. Sušší orníční vrstva, s nedostatečnou drobtovitou strukturou (tu podmiňuje mimo jiné dostatek organické složky v ornici), je náchylnější k projevům větrné eroze.
- Srážky, které nejsou vázány půdní retencí, povrchovým smyvem erodují půdu, znečišťují vodní útvary a zvyšují nároky na údržbu.
- V případě intenzivních srážek dochází na půdách s nízkou retencí snáze k bleskovým povodním.
- Naopak zemědělské půdy s dobrou retencí přispívají touto schopností ke zpomalení povodňové vlny.
- Snížená hladina podzemní vody mění existenční podmínky pro původní přírodní společenstva, která jsou nahrazována suchomilnými společenstvy.
- Nedostatek půdní vláhy v orníční vrstvě snižuje výnosy pěstovaných plodin.

Ohroženost zemědělské půdy vodní erozí

Charakteristika deformace

Ohroženost zemědělské půdy vodní erozí ovlivňuje řada faktorů. Se zemědělským utvářením krajiny souvisí zejména narůstání délky nepřerušného odtoku. Tu obvykle zvyšovala blokace zemědělské půdy. Důsledkem blokace je i vysoká míra zornění (orná půda je k erozi výrazně náchylnější než trvalé travní porosty). Při blokaci byly odstraňovány terénní hrany, zarovnávány terénní muldy, káceny dřeviny a další polyfunkční krajinné prvky, které mají v krajině, mimo jiné, protierozní účinky.

Projevy deformace

Negativní dopady eroze na zemědělskou půdu se projevují zhoršováním kvalitativních i kvantitativních parametrů orníční vrstvy. Eroze odstraňuje z ornice její nejhodnotnější částice. Erozní rýhy komplikují obhospodářování zemědělských pozemků. Smyté či odváte půdní částice se usazují v povrchových vodách, v příkopech či

přilehlé zástavbě a vyvolávají zvýšené nároky na jejich údržbu. Eroze snižuje účinnost chemické výživy a ochrany. Látky aplikované na zemědělské pozemky jsou z půdy vyplavovány a ohrožují kvalitu povrchových vod.

Ohroženost zemědělské půdy větrnou erozí

Charakteristika deformace

Náchylnost zemědělských půd k větrné erozi se odvíjí zejména od následujících faktorů:

- záleží na charakteristikách orniční vrstvy (půdní typ, půdní druh, podíl organické složky, vlhkost půdy apod.);
- záleží na velikosti bloků zemědělské půdy a na jejich orientaci vůči směřům převládajících větrů;
- odvíjí se od existence a rozmístění stromových dřevin v krajině a od jejich orientace vůči převládajícím směřům větru;
- souvisí s druhovou skladbou a prostorovými parametry trvalých vegetačních porostů (šířka, výška, míra propustnosti větrů);
- závisí na míře zornění zemědělské krajiny a na uplatňovaných osevních postupech (například podíl pěstovaných víceletých pícnin);
- odvíjí se od klimatických poměrů (výše a rozložení srážek, větrná růžice daného území apod.).

Jak již bylo uvedeno u jiných deformací zemědělské krajiny, ke zvýšení míry ohrožení půd větrnou erozí přispěla nevhodná blokace zemědělské půdy a uplatňované intenzivní formy zemědělského hospodaření, které nevracejí do půdy odpovídající množství organické hmoty.

Projevy deformace

Větrná eroze má podobnou charakteristiku projevů deformace zemědělské krajiny jako eroze vodní. Opatření pro snížení ohroženosti vodní erozí lze optimálně navrhnout po analýze celého dílčího povodí. Lokalitu ohroženou vodní erozí lze však identifikovat a řešit i samostatně. Účinná opatření proti větrné erozi je však bezpodmínečně nutné navrhnout až po analýze

celé erozně náchylné oblasti (odvíjí se od zastoupení půdních druhů, zejména od rozmístění a výše podílu půd lehkých) a půdních typů.

Ochrana proti větrné erozi vyžaduje mimo jiné realizaci vegetačních opatření. Jejich účinnost nastupuje se zpožděním (čas potřebný pro růst dřevin a vytvoření potřebného zápoje). Vegetační opatření jsou náročná na plochy, které je při rozdrobeném vlastnictví zemědělských pozemků komplikované zajistit.

Vysoká ekologická labilita zemědělské krajiny

Charakteristika deformace

Orná půda patří mezi ekologicky labilní krajinný pokryv. Koncem osmdesátých let minulého století se pohyboval podíl orné půdy v hospodářských obvodech tehdejších zemědělských podniků v rozptí 80–90 %. Snaha dosáhnout maximálního zornění se týkala nejen nížiných oblastí. Vysoký podíl orné půdy byl i cílem pro podhorské oblasti. Jak již bylo uvedeno, došlo k výrazné transformaci zemědělských podniků, ale charakteristiky původních hospodářských obvodů se mění jen velmi pozvolna.

Z hlediska současných uživatelů zemědělské půdy nejsou důvody zmenšovat bloky zemědělské půdy či snižovat podíl orné půdy. Pro tržní nájemný způsob zemědělského hospodaření je blokace a vysoká míra zornění „příznivé dědictví“.

Po roce 1990 se změnilo zaměření zemědělské výroby. Zásadně poklesl chov dobytka, na který navazovalo pěstování víceletých pícnin. Zornění původních hospodářských obvodů tak bylo prakticky nižší, protože rozsah víceletých pícnin se obvykle pohyboval mezi 15–20 % z obhospodařované plochy. Současné zaměření zemědělské výroby víceleté pícniny většinou nepotřebuje. Ze zemědělské krajiny tak pícniny postupně mizí a tím ubývá jejich příznivý potenciál pro snižování ekologické lability či pro snižování erozní ohroženosti zemědělské krajiny.

Snížením chovu zvířat se výrazně snížilo navracení organické složky do půdy prostřednictvím zaorávané chlévské mrvy. Její nahrazování průmyslovými hnojivy sice může dodat potřebné živiny, ale nepodporuje vznik žádoucí drobtovité struktury ornice a může zvýšit riziko ohrožení kvality vod.

Projevy deformace

Vysoký podíl zornění, malé zastoupení trvalých zemědělských kultur, nadměrná blokace zemědělských pozemků, znehodnocení přírodních funkcí údolních niv a údolnic, nízký podíl nelesní vegetace, která plní v zemědělské krajině funkci interakčních prvků (remízky, solitérní dřeviny, aleje, vegetační doprovody vodních toků apod.) patří k charakteristikám současné zemědělské krajiny, které zvyšují její ekologickou labilitu. Jedná se o charakteristiky, které přitom mají také negativní vliv na erozní ohroženost území a na vodní retenci zemědělské krajiny.

Je nutné si uvědomit, že kulturní krajina musí v dlouhodobém měřítku umožnit existenci a vývoj širokého spektra rostlinných a živočišných organismů (spadajících zejména pod obecnou ochranu přírody). Zvláště chráněná území přírody (cca 10–15 % území ČR) nemohou tuto potřebu v dostatečném rozsahu zajistit. Ekologicky labilní území poskytuje horší ekosystémové služby, které jsou přínosem a často podmínkou pro smysluplný rozvoj lidské společnosti.

Nevyužitý protipovodňový potenciál zemědělské krajiny

Charakteristika deformace

Zemědělská krajina může mít potenciál snižovat riziko vzniku povodní a snižovat rozsah zástavby ohrožené povodňovou vlnou. Ke snižování míry rizika vzniku povodní může přispět zejména dostatečná retenční kapacita zemědělských půd. Její výši ovlivňuje například hloubka orniční vrstvy, podíl organické složky v ornici, drobtovitý charakter orné půdy, charakter podloží, horninový horizont apod. Současné trendy v zemědělské prvovýrobě však zatím nevedou

ke zlepšování situace. Převažující technologie současného tržního zemědělství přispívají k utužování půdního profilu, k nahrazování organického hnojení strojními hnojivy, ke snížení podílu pěstovaných víceletých pícnin. Retenční schopnost zemědělských půd je v současné době využita jen na cca 60 %.

Zemědělská prvovýroba je z více než 80 % zajišťována na pronajaté půdě. Stimul předání půdy další generaci ve stejné či lepší kvalitě tak není dostatečně silný, jako je tomu například u rodinných farem. Prioritou jsou zisky realizované pokud možno za co nejkratší období i za cenu závažného znehodnocení přirozeného potenciálu půd.

Charakteristiky současné zemědělské krajiny tak nepřispívají ke snižování rizika vzniku povodní. Naopak toto riziko často ještě zvyšují.

Projevy deformace

V současné době dochází ke změnám v rozložení a množství srážek. Přibývá výskyt intenzivních srážek lokálního charakteru (například nad jedním dílčím povodím). V jednoúčelově modifikované zemědělské krajině, v kombinaci s nevhodnými hospodářskými postupy a s trendem snižování retenčního potenciálu zemědělských půd, se výrazně zvyšuje riziko bleskových povodní. Zemědělská krajina tvořená bloky orné půdy s nivelizovaným terénem ztrácí potenciál zpomalovat povodňové vlny.

Trend snižování retence zemědělských půd bohužel pokračuje. Narušené údolní nivy neposkytují přirozený rozlivový prostor, který povodňovou vlnu zpomaloval a vhodně usměrňoval.

Ohrožení podzemních vod

Charakteristika deformace

Zemědělská půda představuje významné medium⁵⁾ umožňující doplňování zásob podzemních vod. Podzemní zvodnělé horizonty mají zásadní význam jak

pro zásobování obyvatel vodou, tak pro existenci původních přírodních společenstev. Podzemní vody jsou ohrožovány nejen z hlediska kvantity, ale i kvality. Potenciální zranitelnost podzemních vod ovlivňuje infiltrační schopnost půd a charakter horninového prostředí. Plošné zemědělské znečištění představuje významný faktor zranitelnosti podzemních vod.

Projevy deformace

V důsledku snížené retenční schopnosti zemědělských půd a zrychleného povrchového odtoku dochází k menšímu rozsahu doplňování podzemních vod prostřednictvím zemědělské krajiny.

Z dalších faktorů, které ovlivňují snížení infiltrace do podzemních vod, lze uvést změny v rozložení množství a intenzitě srážek v průběhu roku. Průměrné množství celoročních srážek se podstatně nemění. Změny jsou však patrné v rozložení srážek a jejich intenzitě. Narůstá podíl přívalových dešťů, u kterých výrazně převažuje povrchový odtok. Ubývá sněhové pokrývky, která při postupném tání umožňovala účinnější infiltrace.

Plošné zemědělské znečištění způsobují například nevhodná aplikace hnojiv a dalších látek v přírodě se nevyskytujících, ale dodávaných na zemědělskou půdu (pesticidy, mořidla apod.). V zemědělské krajině je proto potřeba identifikovat prostory s vysokou mírou rizika zranitelnosti podzemních vod a zajistit pro ně potřebný management území, který by snížil riziko ohrožení kvality podzemních vod.

Deformace krajinných funkcí údolních niv a údolnic

Charakteristika deformace

Uspořádání zemědělské krajiny významně ovlivňuje koloběh vody. Důležitou funkci v koloběhu vod (povrchových i podzemních) plní údolní nivy a údolnice. Přirozené nivy vytvářejí

v krajině ekotony.⁶⁾ Údolnice a údolní nivy patří k významným charakteristikám, na základě kterých je specifikován krajinný ráz zájmového území. Nivy patří mezi prostory s vysokým zemědělským produkčním potenciálem (v nivách se usazují smyté či erodované kvalitní půdní částice a živiny z výše položeného území). Rozsah, trasování a další atributy údolních niv a údolnic byly blokadě měněny. Cílem úprav bylo vytvoření podmínek potřebných pro intenzivní a velkovýrobní formy zemědělského hospodaření i v údolních nivách.

Projevy deformace

Vodní režim zemědělských půd byl melioracemi upravován. Jednalo se například o zatrubňování drobných vodotečí, napřimování koryt apod. V údolních nivách byly odstraňovány dřeviny. Vodo hospodářsky a půdoochranně významné trvalé travní porosty rostoucí v nivách byly převáděny na ornou půdu. Ve svém důsledku mají takto změněné části zemědělské krajiny jednoúčelově upravený vodní režim. Narušený systém údolních niv a údolnic omezil či zcela potlačil jejich další funkce v krajině (např. ekostabilizující či estetické).

Strategickým cílem musí být udržitelná ochrana dosud zachovalých niv a údolnic a jejich systémové doplňování smysluplnou revitalizací dříve zrušených významných krajinných prvků ze zákona.

Potenciál územního plánování pro řešení krajiny

Transformace zemědělské krajiny a její předpoklady

Před specifikací role územního plánování při transformaci zemědělské krajiny je potřebné si uvědomit, co je nezbytné řešit. Jak vyplývá z výše uvedených charakteristik deformací zemědělské krajiny, je nutné se v dostatečných souvislostech zabývat zejména:

5) Medium: zprostředkující činitel, prostředí; in <http://slovník-cizich-slov.info/medium>.

6) Funkci ekotonů můžeme rozdělit do následujících kategorií: ekoton jako specifický ekosystém, ekoton jako refugium, ekoton jako zdroj druhů kolonizujících jiné krajinné elementy, ekoton jako koridor, ekoton jako buffer (nárazník), ekoton jako půdoochranný element, ekoton jako hydrologický faktor, ekoton jako mikroklimatický faktor, ekoton jako zóna zprostředkování ekologické stability; in http://www.centrumprokrajinu.cz/vyzkum_ekotony_cz.html.

- Vzájemnými vazbami přírodních složek krajiny (zejména **voda, půda, biota**) a způsoby jejich ovlivňování antropogenními aktivitami. Každá přírodní složka krajiny má své zvýšené potenciály a hodnoty, které lze označit jako veřejný zájem. Gesce za složky krajiny je ve státní správě rozložena. Dosud však chybí „nadresortní“ orgán, který by měl gesce za „celostní fungování“ kulturní krajiny. Tím je míněna krajina pojatá jako udržitelná mozaika vyskládaná z dílčích složek krajiny (složky biotické, abiotické, antropogenní, historické, apod.). Přitom bude zajištěna ochrana jejich specifických charakteristik, které budou preferovány jako veřejný zájem.
- Územními průměty zemědělského hospodaření, které ovlivňují (negativně i pozitivně) utváření zemědělské krajiny. Nastavováním dotací lze hospodařící subjekty **nepřímo motivovat k žádoucím formám, zaměření a technologickým způsobům** zemědělského hospodaření. Již nelze aplikovat předchozí direktivní způsob řízení zemědělství.
- Koordinací činnosti orgánů samosprávy a státní správy, kterým přísluší specifikace a ochrana **veřejného a obecního zájmu** v území. Dosud není dořešen mechanismus pro stanovování pořadí priorit veřejného zájmu, které se sledují za jednotlivé složky krajiny.
- Zaměřením složkových **konceptů a strategií** a koordinací jejich potenciálních územních průmětů. Koncepte mohou, zjednodušeně řečeno, požadovat buď stabilizaci stávajícího způsobu využití území (*jeho ochranu*) nebo jeho změny. Jejich společným jmenovatelem a cílem by měl být **udržitelný rozvoj území**. Jedná se zejména o „resortní koncepte“ v oblasti vod, půd, ochrany přírody, horninového prostředí, památkové péče, osídlení, veřejné technické infrastruktury, zemědělství, lesnictví apod.
- Způsoby a lokace **veřejného financování** krajiny, které směřuje do území převážně přes resorty. Efekty jednotlivých krajinářských opatření by měly být příznivé synergické a kumulativní. Nebo alespoň nemají být protichůdné.

- Způsoby zaangažování **vlastníků** zemědělských pozemků na udržování kvalitních charakteristik půdy a příznivého utváření části krajiny, ve které vlastní pozemky.

Nástroje územního plánování pro transformaci zemědělské krajiny

Je logické, že územní plánování nemůže být prostředkem, kterým lze vyřešit všechny problémy zemědělské krajiny. Procesem územního plánování například nelze reálně ovlivnit podíl organické složky v ornici. Tuto skutečnost může řešit relevantní nastavení dotace pro hospodařící zemědělce. Jiný příklad: Územní plán sice navrhuje koncepci prostupnosti krajiny. Ale o umístění stavby konkrétní účelové komunikace se rozhoduje až v procesu komplexních pozemkových úprav či v dokumentaci k územnímu řízení (kde se řeší vlastnické vazby a je zřejmý investor stavby). Územní plán tedy musí v tomto případě vymezit přiměřeně dimenzovaný dopravní koridor, ve kterém lze v podrobnějším měřítku vyřešit umístění stavby na konkrétní pozemky v souladu s odůvodněnou koncepcí prostupnosti krajiny.

Na druhé straně však má územní plánování vysoký potenciál, který může být využit při transformaci zemědělské krajiny. Například územnímu plánování přísluší ze zákona dále uvedené cíle a úkoly (viz stavební zákon, §18 a §19), které lze vztahovat i na krajinu. Jedná se například o následující pokyny:

- vytvářet předpoklady pro udržitelný rozvoj území;
- stanovovat koncepci rozvoje území;
- prověřovat a posuzovat potřebu změn v území, veřejný zájem na jejich provedení, jejich přínosy, problémy, rizika;
- stanovovat podmínky pro provedení změn v území;
- vytvářet v území podmínky pro snižování nebezpečí ekologických a přírodních katastrof a pro odstraňování jejich důsledků, a to přírodě blízkým způsobem;
- prověřovat a vytvářet v území podmínky pro hospodárné vynakládání prostředků z veřejných rozpočtů na změny v území;

- určovat nutné asanační, rekonstrukční a rekultivační zásahy do území;
- regulovat rozsah ploch pro využívání přírodních zdrojů.

Při řešení krajiny je vhodné či spíše potřebné využívat potenciál, který nabízí výše uvedené cíle a úkoly. Bohužel aplikace stavebního zákona se v praxi soustřeďuje zejména na záležitosti související s přípravou územních podmínek pro výstavbu. To se týká i procesu územního plánování, který tím získává „nálepku“ nástroje resortu stavebnictví. Resorty, tedy i stavebnictví, potřebují své nástroje, o tom není diskuse. Problém je spíše v tom, že územní plánování s touto „nálepkou“ může jen obtížně plnit roli nadresortního koordinátora krajinářských koncepcí a ochránce veřejného zájmu v krajině.

Obrazně řečeno, územnímu plánování byla legislativou „svěřena“ část nástrojů ze sady, která je potřebná k racionálnímu řešení udržitelného rozvoje krajiny. Konkrétní podklady a výstupy pro řešení krajiny lze v procesu územního plánování získat následujícími nástroji:

- Prostřednictvím **územně analytických podkladů** (ÚAP), pomocí kterých lze analyzovat vybrané atributy zemědělských krajin na úrovni obcí s rozšířenou působností (ORP) a krajů. V územně analytických podkladech se provádí rozbor udržitelného rozvoje území. Pro něj se připravují podklady mimo jiné za tematické oblasti, které patří mezi základní abiotické a biotické složky krajiny (horninové prostředí a geologie, vodní režim, zemědělský půdní fond a pozemky určené k plnění funkcí lesa). Dále se v rozboru přírodního prostředí posuzují podmínky ochrany přírody a krajiny a hygieny životního prostředí. Souběžně s přírodním pilířem se vyhodnocují podmínky hospodářské, tedy i pro zemědělské hospodaření v posuzovaném území. Další předností ÚAP pro transformaci krajiny jsou následující skutečnosti:
 - povinné ÚAP krajů a ORP pokrývají prakticky celé území ČR; lze v nich tedy sledovat a vyhodnocovat potřebné **horizontální vazby** v krajině;

- ÚAP jsou pravidelně aktualizovány; v rámci rozborů lze tedy vyhodnocovat **trendy a zpětnou vazbu** z rozvoje krajiny ve sledovaném období a na jejím základě doporučovat případné korekce.
- Povinnou součástí územního plánu je **návrh koncepce uspořádání krajiny**, který se projednává při pořizování územních plánů jednotlivých obcí. Navrženou koncepcí uspořádání krajiny promítá územní plán do území tak, že v souladu s principy navržené koncepce pokrývá celé správní území obce relevantními plochami s rozdílným způsobem využití (jedná se například o plochy zemědělské, plochy lesní, plochy přírodní, plochy smíšené nezastavěného území, plochy vodní apod., viz příslušná vyhláška) a vymezí koridory pro liniové záměry. Nedílnou součástí těchto ploch a koridorů jsou podmínky stanovené pro jejich využití a změny. Na realizaci opatření veřejného zájmu, která mohou vyplývat z navržené koncepce uspořádání krajiny, však není navázáno veřejné financování.⁷⁾ Územní plán může vyjadřovat konkrétní krajinářská opatření (jakými jsou například návrhy zalesnění, zatravnění, zřízení vodní plochy, výsadba nelesních dřevin apod.) jen pokud je znám investor a jsou ošetřena vlastnická práva. Podmínky obsažené ve vydaném územním plánu mají určovat mantinely pro rozhodování stavebních úřadů o záměrech, které jsou směřovány do konkrétních lokalit správního území obce.
- **Institutem územního řízení**, což je proces, při kterém se mimo jiné rozhoduje na základě podmínek stanovených ve vydaném územním plánu. Územní řízení se tedy může týkat i záležitostí, které mohou souviset s transformací zemědělské krajiny. Konkrétně se jedná o následující typy územních řízení:
 - **umístění staveb** v nezastavěném území;
 - **změna využití území**, kterou stavební zákon příkladmo specifikuje jako:

- změny druhu pozemku, zejména zřizování, rušení a úpravy vinic, chmelnic, lesů, parků, zahrad a sadů,
- úpravy pozemků, které mají vliv na schopnost vsakování vody;
- **dělení nebo scelování pozemků**, kterými se stanoví podmínky pro nové rozdělení nebo scelení pozemků.

V nedostatečném provázání návrhu koncepce uspořádání krajiny na institut územních řízení lze spatřovat „achillovu patu“ řady řešení krajiny v územních plánech. Stanovené podmínky musejí být ověřitelné stavebním úřadem (nelze například nařizovat osevní postupy, stanovovat počet a termíny seči trvalých travních porostů, směr orby apod. – stavební úřad nemá možnost dodržování takových podmínek kontrolovat).

Podmínky, jež jsou součástí vydaného ÚP, nesmějí být na jedné straně příliš obecné, protože by pak nevyjadřovaly navrženou koncepci. Na druhé straně musejí ponechávat vlastníkům a investorům odpovídající prostor pro uplatnění jejich práv.

Stavební zákon měl přispět k ochraně krajiny před nahodilou, nekoncepční zástavbou či rozsáhlejšími změnami ve využití nezastavěného území. Několik úprav znění odstavce 5 paragrafu 18 při novelizacích stavebního zákona však zjednodušilo možnost výstavby v nezastavěném území. V novelizované podobě tak odstavec 5 naopak přispívá k „zaplevelování“ krajiny, kterému měl zabránit. V praxi se na základě tohoto odstavce často realizuje rozsáhlá výstavba (provozovny zemědělské výroby, rekreační objekty a zařízení, golfové areály apod.), jejichž záměr by měl být prověřen ve změně územního plánu (jedná se například o nároky na veřejnou infrastrukturu, vztah záměru k dané urbanistické koncepci, vliv záměru na koncepci uspořádání krajiny apod.).

Závěr

Archimedes požadoval pevný bod, aby mohl pohnout zeměkouli. Krajíně také chybí „pevný bod“, respektive „řídící orgán“ s jednoznačnou vertikální i horizontální odpovědností a s odpovídajícími kompetencemi. Garantovat rozvoj krajiny jako polyfunkčního fenoménu nelze zajistit bez systémové koordinace krajinářských aktivit jednotlivých resortů. Dosavadní složkový a resortní přístup k veřejným zájmům v krajíně nedává dostatečnou a potřebnou perspektivu pro udržitelný rozvoj kulturní krajiny.

V současné době se nabízí velký prostor pro systémový návrh řešení územních problémů současné krajiny. Obce s rozšířenou působností mají možnost pořídit pro svůj správní obvod vysoce dotovanou územní studii krajiny. Při jejím pořízení mohou v zadání usměrnit řešení studie na relevantní problémy krajiny dané ORP. V budoucnu těžko opakovatelné finanční podmínky (dotováno je 90 % ceny) nabízí jedinečnou příležitost pořídit systémový návrh udržitelného rozvoje kulturní krajiny ORP při zachování zvýšených hodnot a potenciálů daného území.

Územní rozsah správního obvodu ORP umožňuje, ve srovnání se správním územím jedné obce, lépe a v potřebných souvislostech odůvodnit navržené uspořádání krajiny. Jedná se především o záležitosti, které nelze dostatečně vyřešit jen na jednom správním území obce (povodně, sucho, eroze, ekologická labilita území, plošně rozsáhlejší potenciály a hodnoty přírodního prostředí, prostupnost krajiny a její vazby na sídelní strukturu, rekreace v krajíně, kulturní a estetické hodnoty krajiny apod.).

Územní studie krajiny ORP s vloženými daty do evidence územně plánovací činnosti budou neopominutelným podkladem pro rozhodování stavebních úřadů a pro řešení koncepce uspořádání krajiny v územních plánech obcí spadajících do správního obvodu ORP. Po roce

7) Na rozdíl od komplexních pozemkových úprav (KPÚ). Plán společných zařízení (PSZ) dohodnutý v rámci pořízení KPÚ je následně realizován z veřejných prostředků. PSZ vlastně představuje dohodu vlastníků pozemků a státu o způsobu řešení veřejného zájmu v zemědělské krajíně daného katastrálního území.

1990 se jednoznačně jedná o největší příležitost zabývat se koncepcí rozvoje kulturní krajiny v praktické míře podrobnosti a v potřebných souvislostech. Nezbyvá jen doufat, že nabízená možnost bude smysluplně využita.

Použité pojmy

Ekosystémové služby (viz http://www.enviwiki.cz/wiki/Ekosit%C3%A9mov%C3%A9_sl%C5%BEby)

Existence všech živých organismů má svůj základ v biosféře. Také člověk absolutně závisí na stálém přísunu „služeb“, které poskytují

ekosystémy. Základní podmínky pro biologický život vytváří klima, hydrologický cyklus a tvorba půdy. Roli prostředníka má atmosféra (svým složením) a koloběh prvků ve vzduchu a vodě.

Biosféra sama vznikla jako důsledek života na Zemi. Je udržována a obnovována živými ekosystémy. Jsou-li ekosystémy narušeny, pak je narušena také schopnost ekosystémů poskytovat lidem služby. Změny v ekosystémech mají za následek ohrožení předpokladů pro život člověka i jeho kvalitu (naopak jakékoliv změny v životních podmínkách lidí přímo nebo nepřímo vyvolávají také změny v ekosystémech).

Systémy krajinné struktury

Primární systém krajinné struktury popisuje přirozené vlastnosti prostoru. Řídí se přírodními zákonitostmi a procesy, které usměřují dlouhodobý

vývoj přírodních a přírodě blízkých složek krajiny (například proces sukcese, přírodní disturbance, ekologické vazby živé a neživé přírody, malý a velký koloběh vody, proces zvětvávání, proces eroze a usazování erodovaných částic apod.).

Sekundární systém krajinné struktury se odvíjí od socioekonomických aktivit. Řídí se jejich zákonitostmi, které determinují kvalitativní a kvantitativní parametry **využívání a rozvoje** krajiny.

Terciární systém krajinné struktury je prostorově funkční vyjádření lidských představ (individuálních i skupinových) o vnímané realitě prostředí. Řídí se legislativními, psychologickými a sociologickými zákonitostmi.

Ing. Vladimír Mackovič

ENGLISH ABSTRACT

Transformation of agricultural landscape and the landscape potential of spatial planning, by Vladimír Mackovič

Agriculture is an important factor of landscape creation, particularly determining the secondary system of landscape structure. Various examples can evidence the origin and development of the phenomenon of agricultural landscape. Most characteristics of today's Czech agricultural landscape originated in the 1970s and 1980s, a period of heavy deformations. The social change of the early 1990s stopped the tendency to landscape arrangements for agricultural large-scale production based on public resources. However, a systematic and coordinated elimination of the consequences has not started so far. This article deals with the main deformations of current agricultural landscape, which cannot be repaired without a systematic approach, and comments on the potential of spatial planning for landscape solutions.

SEDMDESÁT LET ZDRAVÉ, ÚČELNÉ A LADNÉ OBNOVY OBCÍ K VÝROČÍ OCHRANY A REGENERACE HISTORICKÝCH SÍDEL

Dana Novotná

Právě před 70 lety, 12. dubna 1946, byl přijat zákon o stavební obnově, který si nekladal za cíl pouze mechanickou znovuvýstavbu poničených struktur, ale dával důraz i na jejich obsahové a funkční zkvalitnění. Obnova probíhala se státní podporou a finančními dotacemi navazujícími na systém fungující mezi světovými válkami. Zákon zavedl i zvláštní zásady pro historicky a architektonicky cenné lokality, čímž zavedl pojem rezervace a programy obnovy a rekonstrukce, díky nimž vznikly i specializované projekční a dodavatelské složky.

Na zákon se postupem času zapomnělo, i když nastartoval systémovou obnovu velkého počtu měst a vesnic; byl prvním dokumentem pro regeneraci památkových rezervací. Šlo o zákon č. 86/1946 Sb., o stavební obnově. Jeho zrušení k 1. 7. 2007 již proběhlo v úplném zapomnění.

Z odstupu času by se mohlo zdát, že bylo potřeba vyřešit jen technické aspekty obnovy poválečných škod; navrhovatelům, jimiž byla ministerstva dopravy, ochrany práce a sociální péče, financí a vnitra, však šlo o zásadnější přestavbu a vyšší cíle.

Základní zásady jsou vyjmenovány v důvodové zprávě¹⁾:

„Nouzovým způsobem byly odstraňovány ty škody a závady na stavebních objektech, jejichž okamžité, aspoň částečné odčinění bylo ve veřejném zájmu nezbytné. To byla tak zvaná okamžitá opatření, prováděná podle vládního nařízení č. 107/1944 Sb., jež arcíř nemohla nahradit úpravy definitivní. Přesto, že pod označením okamžitých opatření bylo provedeno mnoho konečných oprav, zbývá ještě velká většina jednotlivých poškozených objektů, jež je nutno uvést do pořádku; nelze tu nadále trpěti nouzové opravy a třeba též uvést do opravných a obnovovacích prací řád. To je jeden z úkolů osnova, nikoli však jediný. Zvláštním jejím cílem je vyřešení stavební obnovy míst zcela zničených nebo tak těžce zasažených, že v nich na př. nutno obnoviti celé čtvrti. Osnova při tom vychází s hlediska, že obnovy těchto obcí třeba

využít ke zlepšení dřívějšího stavu, což v širším měřítku platí též o obnovovacích pracích na jednotlivých objektech a budovách. Obnovy tedy nutno využít pro postup, který ze ztrát, jež jednotlivá místa postihly, hledí vytěžit co nejvíce pozitivního pro jejich budoucí rozvoj. Svědčilo by o nepochopení nabízející se příležitosti, kdybychom neobnovili zničené obce způsobem vyhovujícím jak veřejným zájmům, jimž až dosud byly vadami své výstavby na překážku, tak požadavkům kladeným dnes na budování zdravých, účelných a ladných sídlišť. Tento způsob se osvědčil v dalším jako jedině hospodárný; vždyť jsou známy národohospodářské škody vznikající vadnou výstavbou obcí, nedostatečným respektováním

veřejných zájmů (nejčastěji potřeb veřejné dopravy a zdravotnictví) i nedostatkem přípravy na budoucí vývoj. Proto třeba stavební obnovu zejména tam, kde hromadné škody činí rozhodný zákrok nezbytným, provádět nikoli jako navrácení v předešlý stav, nýbrž jako přebudování, že se tak stane s největší možnou úsporností, je samozřejmé a této zásady je v osnově soustavně a úzkostlivě dbáno.“

Situace po válce byla složitá, ve stavebnictví byl samozřejmě nedostatek materiálu, některé stavební hmoty patřily mezi strategické suroviny, takže se právě v tomto odvětví zachovalo přídělové hospodářství nejdéle. Souběžně s ním existoval samozřejmě černý

Znojmo- fotodokumentace válkou zničeného centra města

Zdroj: stavební archiv města Znojma

1) Text zákona včetně důvodové zprávy digitalizován na <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=86&r=1946>.

trh, což přiznávala i oficiální místa²⁾. Podle těchto statistických zdrojů představovala tzv. mírová výživa 1 člověka v září 1945 15 141 Kčs, ovšem v „černých“ cenách, což bylo patnáctkrát více než ceny úřední. Platy se pohybovaly v řádech stovek či tisíců korun (plat úřednický nástupní činil 678 Kčs, plat v nejvyšší úřednické třídě a těsně před důchodem 8 540 Kčs).

Ceny úřední v roce 1946:

máslu 1 kg.....	96 Kčs
mléko 1 litr.....	5,50 Kčs
vejce 1 kus.....	3,60 Kčs
mouka 1 kg.....	5,80 Kčs
pivo 1 litr.....	8 Kčs
hovězí maso 1 kg	52 Kčs
vepřové maso 1 kg	64 Kčs
cukr 1 kg	15,20 Kčs
čokoláda 1 kg	85 Kčs
uhlí 1q	70 až 90 Kčs

Právě proto bylo zapotřebí přísně hlídat stavební práce, aby se při bourání zřícených a opuštěných staveb zachránilo co nejvíce stavebního materiálu, který se dal znovu použít při nové výstavbě.

Problematika zákona o obnově je kromě tradiční poslední části (společná, správní a trestní ustanovení) rozdělena do tří obsahových částí:

1. technické aspekty obnovy
2. státní podpora
3. poplatkové úlevy

Řídícím orgánem se staly čtyřčlenné zemské komise pro obnovu, jedním z členů byl právník, ostatní pak technici, přičemž nemuselo jít o státní zaměstnance³⁾, u plošně větších postižených a obnovovaných území se mohla zřídit i obvodní komise.

V každé vybrané obci se pak měly odstranit sutiny staveb stojících na veřejných i soukromých pozemcích s tím, že se z nich mělo získat co nejvíce znovu použitelné hmoty, vlastník pak mohl dostat nařízeno, které osobě má onu použitelnou hmotu postoupit. Pokud sutiny neodstranil v dané lhůtě vlastník stavby, učinila tak obec a ona použitelná hmota se samozřejmě stala jejím vlastnictvím. U každého poškozeného objektu se však nejdříve zkoumalo, jaké škody utrpěl a jaký je jeho stavební stav, šlo především o to určit, jaká část se má demolovat a která může zůstat. Tato zjištění prováděli znalci placení ministerstvem dopravy (veřejnou správou technickou). Využití znalců v nebývalé měřítku vysvětluje důvodová zpráva zákona:

„Nezbytným základem pro uskutečnění obnovy (zejména pro stránku finanční) je spolehlivé odborné zjištění stavu poškozených objektů. Stát, který bude ve značné míře poskytnutím státní záruky a státního příspěvku financovat obnovu, má důležitý zájem na tom, aby bylo bezpečně zjištěno, zda a jaká část stavby je ještě použitelná a jaký tedy bude skutečný rozsah obnovovacích prací. Tuto akci nutno provést v nejkratší době, a to ještě před zahájením stavební sezony, aby buď se nebrzdily stavební práce nebo akce

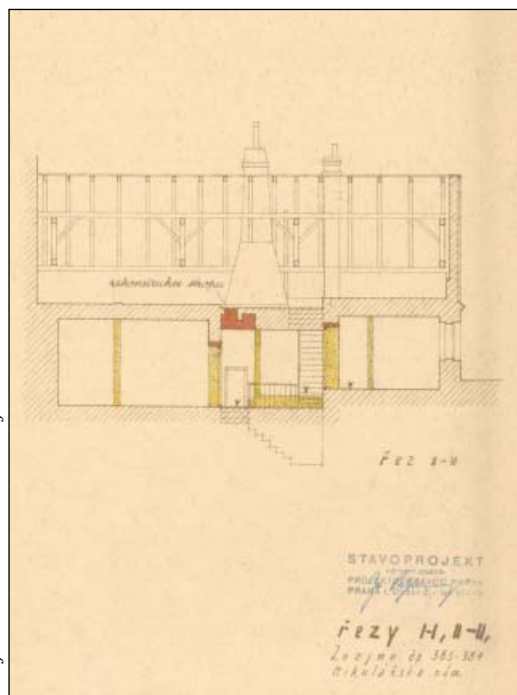
nepřišla až po obnově, kdy bude stěžejní možno zjistit původní stav. Protože státní stavební služba není dosud tak vybudována, aby tuto nárazovou práci sama zdolala vedle běžných úkolů, bude nutno použití úředně autorizovaných civilních inženýrů jako znalců.“

Znalci prohlédli stavby i po snesení sutin a nařídili další postup, byl vydán výměr o obnově, přitom se mohlo změnit staveniště (plocha původního či výměna za jinou). Tím se mohl mírně obejít stavební zákon, neboť se výměr o obnově často neřídil upravitelovým plánem; tomuto aktu však předcházelo posouzení, zda je upravitelový plán aktuální, zda není zastaralý, nebo „z jiných důvodů nedokonalý“. V případech, kde plán nebyl, jej výměr o obnově nahrazoval; důležitý byl i pro obnovu výrobních závodů a celých průmyslových zón, stát tak mohl uplatnit své požadavky, protože obnova se podřizovala stanovisku ministerstva průmyslu.

Současně sloužilo použití znalců k odhadům válečných škod, které měly být vypláceny podle dekretu prezidenta republiky č. 54/1945 Sb. a jejichž vyplácení poněkud vážlo právě na rychlosti zpracování odhadů.

V daném území se pak obnova prováděla jako jednotná stavební akce; pokud některý z vlastníků chtěl být zproštěn povinnosti obnovy a pokud pro to měl závažné důvody, obec byla povinna od něj staveniště vykoupit. Mezi závažné důvody té doby patřil i přesun do pohraničí a jeho osídlování, stát takové osadníky samozřejmě všemožně podporoval. Přesunem obyvatel před válkou a po válce, počtem obětí a dalšími vlivy se některé z obcí výrazně vylidnily, takže zákon počítal i s tím, že se budou obnovovat obce pro méně obyvatel; mohly se tedy minimalizovat i počty stavenišť a staveb, zákon umožňoval vyvlastnění parcel a značně zjednodušoval správní řízení.

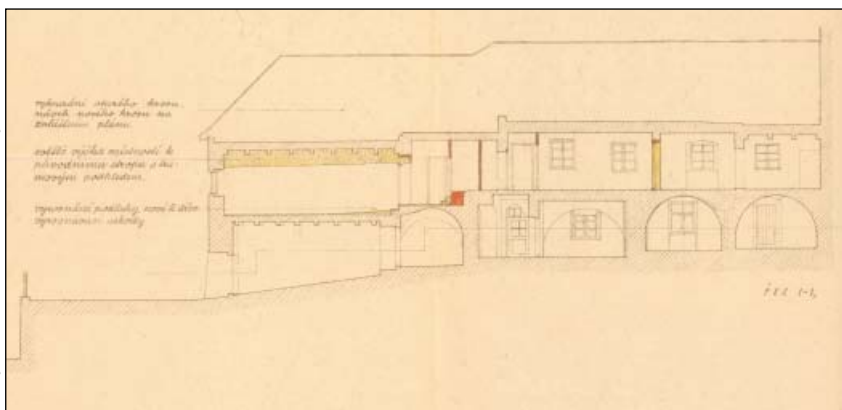
K dalšímu zjednodušení měla přispět typizovaná výstavba (hotové stavební dílce, jednotné vybavení apod.) a úlevy ze stavebního zákona týkající se použitého materiálu, bylo dovoleno provádět více dřevěných staveb, střechy

Znojmo – jeden z prvních projektů obnovy – ještě před vytvořením specializovaného R ate-liéru Stavoprojektu (Znojmo, Mikulášské nám., domy č. 383 a 384)

2) LAUBE, Josef: Ceny, mzdy a platy In: Český život, ročník I, část 1 z 20. 1. 1947.

3) Zákon platil pro celou Československou republiku, v českých zemích byl nejvyšším rozhodovacím orgánem zemský národní výbor, na Slovensku státní stavební úřad, ty jmenovaly tzv. zmocněnce, v případě vyhlášení obnovovaného území byl příslušným orgánem v českých zemích opět zemský národní výbor, na Slovensku pak státní plánovací a statistický úřad.

V rámci obnovy se dosti často odkrývaly dřevěné trámové stropy, které byly podle požárního řádu Marie Terezie opatřené nespalným podhledem (Znojmo, Mikulášské nám., domy čp. 383 a 384)

však nesměly být kryty slámou, mohla se snížit světlá výška podlaží. Nesměly se také stavět budovy více než pětipodlažní, důvodem však nebylo dodržování zákonem dané regulace, ale starost, aby se vlastník takového domu pořízeného za finanční spoluúčasti státu nezačal příliš brzo obohacovat⁴⁾.

Podstatnou částí zákona o obnově byla i stránka finanční, která navazovala na podporu bytové výstavby za první republiky, podmínky po druhé světové válce byly ostatně obdobné jako po té první: nedostatek bytů, stavebního materiálu i financí, inflace, měnová reforma. K tomu se přidala i obnova infrastruktury obcí, jmenovitě obnova radnic, obecních úřadoven, nemocnic, škol, kostelů, divadel tržnic, jatek a dalších staveb a samozřejmě obnova technické infrastruktury a komunikačních a výrobních staveb.

Stát tedy opět garantoval finanční stránku, a to buď převzetím záruky za zápůjčku poskytnutou stavebníku, nebo poskytnutím státního příspěvku na roční splátky, ve státním rozpočtu se na podporu obnovy vyčlenilo 10 miliard korun⁵⁾. Zásady pro poskytování podpor se lišily, pro fyzické osoby se první rok vyplatila plná anuita a v dalších letech se snižovala o částku vypočtenou z rozdílů čistého výnosu po a před obnovou a o částku, kterou příjem vlastníka převyšoval roční důchod (ten byl stanoven na 120 000 Kčs). U právnické⁶⁾ osoby se snížení v dalších letech počítalo z rozdílů zúročení kapitálu s přihlédnutím

k podílu závodní radě. Příspěvky mohla získat i samospráva, ovšem pouze na stavební objekty výdělečných podniků, dále na obytné budovy a veřejné nemocnice.

Jaké podmínky si stát kladl?

Vlastník musel po kolaudaci stavby, byla-li budovou, uzavřít pojistku proti ohni výbuchu nebo blesku minimálně na částku stanovenou projektem obnovy. Dále nesměl bez povolení ministerstva provádět větší stavební úpravy oné stavby či změny jejího užívání, nesměl stavbu zcizit ani zatížit hypotékou a samozřejmě ohlásit, zda nedostal kompenzaci za škody způsobené válkou, o jejich výši se v tom případě státní podpora snížila. Po dobu platnosti státní záruky se vylučovala exekuce či nucená dražba, respektive k ní muselo příslušné ministerstvo vydat souhlas.

Projekt obnovy řešil vždy více budov, někdy celé bloky (Znojmo, Mikulášské nám., domy čp. 383 a 384)

Pokud stát vynaložil více než polovinu prostředků na obnovu nějaké stavby, mohl se dle zákona stát spoluvlastníkem, spoluvlastnický podíl odpovídal podílu finančnímu, rozhodnutí o takovém kroku příslušelo ministerstvu (na Slovensku povereníctvu).

Zákon kromě urychlené výstavby válkou poničených obcí sledoval i vyšší cíle: „Budiž dbáno toho, aby stavby ani po stránce architektonické ani svými rozměry a tvarem neporušovaly ráz nebo ucelený a ladný vzhled místa neb krajiny anebo okolí historických nebo uměleckých památek a aby části historické a umělecké ceny, jež snad zůstaly zcela nebo zčásti zachovány, byly za součinnosti památkového úřadu obnoveny a vhodně včleněny do nové stavby.“

Jak vyplývá z textu zákona, jedinou výjimku v administraci obnovy tvořily památkové či jinak cenné objekty, tato skupina (zbytky staveb, jež se neodstraňují) se vybírala po dohodě se státním památkovým úřadem. Jak vyplývá ze zachované dokumentace, státní památková správa prováděla průzkum pohraničí a poté zaujímal v akci stavební obnovy místo komise pro obnovu. Měla tedy na starosti vymezení staveb, které byly natolik cenné, že se k nim muselo přistupovat od počátku jinak. Objednávala průzkumy a zaměření oněch staveb, dále projekt obnovy a dozorovala celou obnovu včetně průčtování nákladů. Vzhledem k tomu, že se většinou jednalo o ucelené části obcí nebo měst,

4) K takovému obohacování mělo podle výpočtu v důvodové zprávě dojít za 47 let, tedy nejdříve v roce 1994.

5) Z celkové částky 10 miliard Kčs zaručených zápůjček podle rozkladu v důvodové zprávě činily anuity při 3% úroku a 1% úmoru 400 milionů Kčs, což byl uvažovaný roční výdaj.

6) V té době se v souladu s občanským právem označovala jako osoba nefyzická.

Městské památkové rezervace v době programu regenerace vyhlášeného roku 1985

Locket MPR, kde byly použity prostředky podle zákona č. 86/46

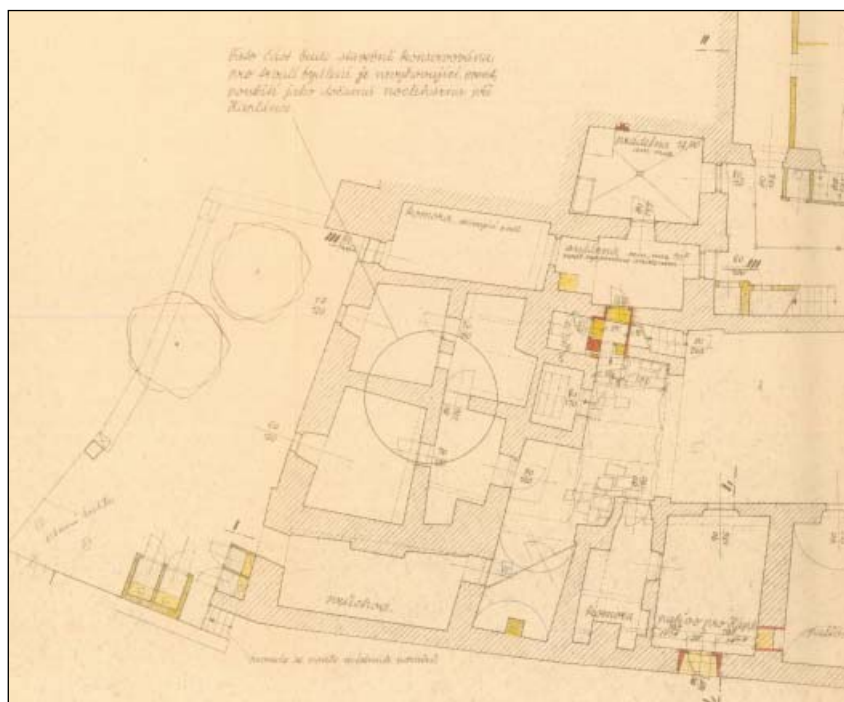
- MPR, které využily dotace z programu regenerace od roku 1985 do roku 1993
- MPR vyhlášené po roce 1985

tato sídla byla vyňata z běžné obnovy a ponechána (reservována) právě státní památkové správě a jí vybraným specialistům. Takovým sídlům se pak začalo říkat rezervace, ovšem tento termín byl spojený jen s dobou a způsobem obnovy, po dokončení obnovovacích prací již sídlu toto označení nepříslušelo. V dobových zprávách se píše například „na začátku pětiletého plánu počítáme s dvanácti rezervacemi, na konci již jen se sedmi“. Z archivních dokumentů, například podkladů pro besedy s národními výbory a občany, je zřejmé, že původně se měla část nákladů platit z prostředků UNRRA, později bylo vše navázáno na běžný státní rozpočet a dvouletý, respektive pětiletý plán. Během let nastal i posun ve výběru sídel pro zvláštní stavební obnovu; ve druhé polovině čtyřicátých a na začátku padesátých let je vybírali památkáři, v polovině padesátých let se již některá města do programu sama hlásila, to byl případ Kutné Hory či Jičína.

Spolu s městy a objemem prací narůstal i okruh a počet specialistů. Z původních 8 specialistů pod vedením ing. arch. dr. tech. Viléma Lorence z pražského

Stavoprojektu vznikl známý „R“ ateliér, který pracoval mezi lety 1949–1954, pražské středisko Stavoprojekt se změnilo ve Státní ústav pro projektování síd-

lišť, pozemních a inženýrských staveb a v roce 1954 byl vytvořen Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů v Praze, jeho součástí byl i ka-

Zdroj: stavební archiv města Znojma

V některých případech se budova nebo její část pouze konzervovala a čekalo se na vhodné využití (Znojmo, Mikulášské nám., domy čp. 383 a 384)

binet prof. Fuchse v Brně a rekonstrukční detašovaný ateliér v Bratislavě. Specialisté těchto ateliérů prováděli zaměření budov, průzkumy (tzv. průzkumové knihy reservačních měst), zpracovávali asanační plány vybraných měst a plány obnovy určených staveb.

První akcí byly průzkumné práce pro asanační plán Znojma (ing. arch. dr. Lorenc, ing. arch. Rudolf Ječný, 1949), generel úpravy malostranských paláců v Praze pro potřeby ministerstev (ing. arch. Miloš Vincík, 1949) a průzkumy městských domů ve Slavonicích (ing. arch. Jarmila Líbalová, ing. arch. Vladimír Peltzbauer, 1949). V dalších letech se práce rozšířily na obnovu Litoměřic, Jihlavy, Telče, Levoči, Kežmaroku, Banské Štiavnice a Bardějova. Stavební práce se zadávaly též speci-

alizovaným dodavatelům včetně restaurátorských dílen (kamenické, truhlářské a podlahářské práce, nástěnné fresky a sgrafitta), jako investor fungovala stále státní památková správa.

Cílená obnova sídel ustala v padesátých letech, odborníci se přesunuli spíše na hrady, zámky a velké památkové areály. Pojem rezervace (rezervace) byl nakonec v poněkud pozměněném významu a po vzoru státní ochrany přírody přebrán do nově vznikajícího zákona o kulturních památkách a na dalších dvacet let se na péči o historická sídla zapomnělo; jejich stav se mezitím po všech stránkách zhoršoval, takže byla myšlenka cílené obnovy vzkříšena roku 1985, kdy bylo přijato vládní usnesení o programech regenerace pro městské památkové rezervace, rege-

nerace v tomto pojetí spočívala v modernizaci mnohdy zastaralé technické infrastruktury, následně obnově stavební struktury a především v obnově života komunity- reanimaci. Dva roky po zpracování programů, které byly jakousi inventurou potřeb a možností, se vybraly obzvlášť ohrožené rezervace (například Olomouc), do nichž se mělo sbíhat více dotací. Dotace, v té době samozřejmě pouze ze státního rozpočtu, nešly jen přes rezort kultury, ale i přes rezort investic a výstavby, takže kromě obnovy památek probíhala ještě modernizace bytových jednotek, dosti často se tak opravilo více objektů právě tímto způsobem. Bylo to však naposledy, kdy se v procesu regenerace sídel s jedním řídicím dokumentem sbíhaly finance z několika rezortů a zdrojů.

*Ing. arch. Dana Novotná, Ph.D.
Národní památkový ústav
Územního odborné pracoviště v Brně*

ENGLISH ABSTRACT

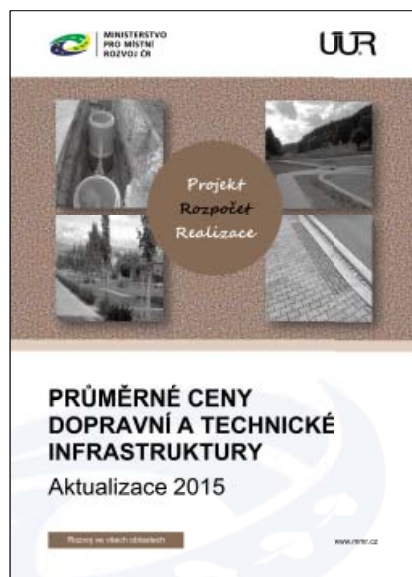
Seventy years of healthy, efficient and elegant renovation of settlements; an anniversary of settlement preservation and restoration, by Dana Novotná

Seventy years ago, on 12 April 1946, an act on building restoration was approved with focus on the reconstruction of damaged structures as well as their content and functional improvement. Restoration works were carried out under government support and financial subsidies picking up the threads of the interwar system. The act introduced special principles for locations of high historical and architectural values, which implemented the concepts of reserve and restoration/reconstruction programmes and gave rise to specialized planning bodies and contractors.

PRŮMĚRNÉ CENY DOPRAVNÍ A TECHNICKÉ INFRASTRUKTURY

AKTUALIZACE 2015

Důležitým předpokladem pro kvalitní rozvoj území v obcích je zajištění potřebné a dostatečné dopravní a technické infrastruktury. Jedná se o zainvestování nových rozvojových ploch, ale i o přestavbová území a obnovovaná území např. po povodních. Orientace v průměrných cenách infrastruktury může obcím pomoci při jejich rozhodování o realizaci, ale i pro zabezpečení potřebných finančních prostředků.

Aktualizovaná elektronická verze publikace cen dopravní a technické infrastruktury byla zpracována Ústavem územního rozvoje v Brně, za garance odboru regionální politiky Ministerstva pro místní rozvoj ČR. Je výsledkem řešení úkolu A.4.05/RP Monitoring průměrných cen budované dopravní a technické infrastruktury.

Cílem publikace je usnadnění orientace v oblasti financování infrastruktury včetně veřejné zeleně a souvisejícího zabezpečení finančních prostředků pro nové investice. Publikace je určena především orgánům venkovských obcí, starostům, místním zastupitelům či projektantům. Může napomoci při realizaci obecní infrastruktury, tvorbě projektu či jako studijní pomůcka a bude užitečným zdrojem informací pro tuto činnost.

Obsah publikace je zaměřen na široké spektrum oblastí od zemních prací, nakládání s pitnou i odpadní vodou, přes zásobování elektrickou energií, zásobování plynem, rozvody veřejného osvětlení, obecního rozhlasu a elektronické

2.9 Studny kopané

Podklad AQUATIS, a. s.

Hloubka v m	Orientační cena v Kč/studnu vč. vystrojení
4	30 800
6	42 200
10	65 700
15	106 000
20	158 000

Cena v Kč – profil studny 100 cm, kompletní vystrojení, bez čerpadla.
Cena je stanovena porovnáním nabídek firem.

2.10 Studny vrtané

Podklad AQUATIS, a. s.

Profil v mm	Orientační cena v Kč
110	1 270
125	1 430
140	1 860
160	2 530
200	3 280

Cena v Kč za 1 m hloubky vrtu, včetně vystrojení vrtu, bez čerpadla.
Cena je stanovena porovnáním nabídek firem.

Studny kopané, studny vrtané dle rozpočtových ukazatelů a ceníků

Orientační ceny dle rozpočtových ukazatelů a ceníků

8.6 Cyklistické stezky (místní komunikace D2) a chodníky (místní komunikace D3)

včetně doprovodných chodníků při místních komunikacích vyšší funkční třídy

Podklad RTS, a. s.

Č.	Typ komunikace	Funkční třída komunikace	
		D2 – cyklistická stezka	D3 – chodník
		Tloušťka v cm	Tloušťka v cm
1	betonová dlažba 30/30 cm	–	4
	lože – písek 0–4 mm	–	3
	šterkodrt'	–	15
	Cena v Kč za m ²	–	788
2	zámková dlažba přírodní	–	6
	lože – písek 0–4 mm	–	4
	šterkodrt'	–	15
	Cena v Kč za m ²	–	852
3	zámková dlažba přírodní	8	–
	lože – kamenná drť	5	–
	beton	5	–
	podkladní beton	15	–
	Cena v Kč za m ²	1 112	–
4	dlaž. kostka kamenná drobná	12	10
	lože – písek 0–4 mm	5	5
	beton	12	12
	šterkodrt'	15	15
	Cena v Kč za m ²	2 295	2 033

Zhutnění pláně musí vyhovět na únosnost 45 MPa, jinak je nutná výměna podloží.

V ceně jsou zakalkulovány i zemní práce a podíl obrubníků.

Cyklistické stezky a chodníky (místní komunikace) dle rozpočtových ukazatelů a ceníků

Ceny dle vyhlášky ministerstva financí č. 441/2013 Sb., k provedení zákona o oceňování majetku (oceňovací vyhlášky), ve znění vyhlášky č. 199/2014 Sb. a o některých ustanoveních zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku), ve znění pozdějších předpisů

3.9 Trubní vedení kanalizace

(13 Kanalizace trubní – SKP 46.21.41.4)

Podklad vyhláška č. 441/2013 Sb.

Číslo položky	Profil potrubí v mm	Konstrukční charakteristika (materiál)			
		plast	beton	železobeton	kamenina
13.1	300 mm	4 940	4 077	4 755	4 525
13.2	400 mm	6 053	4 465	5 203	6 466
13.3	500 mm	–	5 358	6 445	6 523
13.4	600 mm	–	6 950	8 348	8 581
13.5	800 mm	–	8 679	9 999	10 251
13.6	1 000 mm	–	–	12 231	–
13.7	1 200 mm	–	–	14 328	–
13.8	1 400 mm	–	–	24 756	–
13.9	1 600 mm	–	–	31 997	–
13.10	2 200 mm	–	–	48 083	–

Cena v Kč za 1 bm do hloubky 2 m.

Pokud hloubka uložení potrubí přesahuje 2 m, zvyšuje se cena za každých i započatých 0,5 m o 10 %.

Hodnotové údaje jsou v **cenové úrovni 2. pololetí 2015 (bez DPH)** a je vhodné je považovat za **průměrné a orientační**. Při odhadu nákladů je potřebné vždy zohlednit umístění a konkrétní podmínky daného investičního záměru. Rovněž je nutné mít na zřeteli i bezpečnost stavebních prací po celou dobu realizace stavby.

V posledních letech lze vysledovat určitou stagnaci cen oproti dřívějšímu trendu nárůstu. Vlivem ekonomické krize docházelo kolem roku 2011 ke snížení cen. Ze zpracovaných tabulek pro rok 2015 vyplývá, že se projevuje opět postupný nárůst cen, a to především u žádaných druhů materiálů.

Trubní vedení kanalizace dle vyhlášky MF č. 441/2013 Sb., ve znění vyhlášky č. 199/2014 Sb.

komunikace, místní komunikace až po veřejnou zeleň. Obsažné a zároveň přehledné zpracování umožňuje rychlou orientaci. V publikaci jsou uvedeny jednotkové náklady dle aktuálních rozpočtů, jež umožňují sestavení rámcového rozpočtu realizované akce a zároveň mohou být orientačním vodítkem při výběrovém řízení na dodavatele prací.

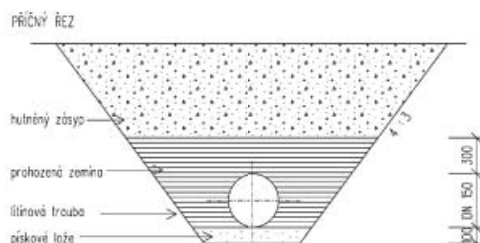
Podkladem pro zpracování rozpočtových cen byly rozpočtové ukazatele a ceny stavebních prací, které poskytly jednak organizace zaměřené na rozpočtování, projektování a realizaci, jednak ceny, které vychází ze zákona o oceňování majetku a ceníků ÚRS Praha, a. s.

Na publikaci spolupracovaly společnosti RTS, a. s., Brno, která vytváří mimo jiné ceníky stavebních prací, a AQUATIS, a. s., Brno, která je zaměřena na technické a inženýrské služby např. v oblasti vodárenství, kanalizací a čistíren odpadních vod.

Pro srovnání jsou v publikaci přepočítány ceny z vyhlášky Ministerstva financí č. 441/2013 Sb., k provedení zákona o oceňování majetku (oceňovací vyhlášky), ve znění vyhlášky č. 199/2014 Sb. a o některých ustanoveních zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku), ve znění pozdějších předpisů.

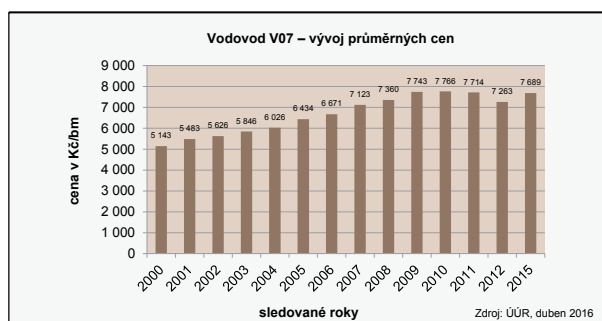
V07 (P85)	VODOVOD
	Vodovod pro zásobování výstavby obytných domů vodou z litinových trub DN 150 v zářezu
Charakteristika	Délka trasy 350 m. Vodovod je zokruhován na stávající řád.
Materiál	Trouby litinové hrdlové DN 150 mm. Na řády vysazeny odbočky pro připojení 4 pozemních objektů a podzemní hydranty.
Zemní práce	Otevřené zářezy se sklonem 4 : 3, zemina tř. 2 – 20 %, tř. 3 – 25 %, tř. 4 – 55 %.
Uložení potrubí	Pískové lože 100 mm, obrys prohozenou zemínou 450 mm, zásep hutněný. Křížení s teplovodem je provedeno v ocelové chrániče.
Poznámka	Odvod do 20 m a 500 m (mezideponie), do 5 km přebytná zemina.

Rozpočtové náklady stavební části objektu			Celkem v cenové úrovni roku		
	tis. Kč	%		tis. Kč	Kč/m
Zemní práce	227	18,5	2010	2 718	7 766
Vodorovné konstrukce	33	2,7	2011	2 700	7 714
Trubní vedení	688	56,2	2012	2 542	7 263
Přesun hmot HSV	261	21,3	2015	2 691	7 689
Potrubí	16	1,3			
Celkem v CÚ roku 1995	1 225	100,0			

ZVĚŠT
OBRAZEK

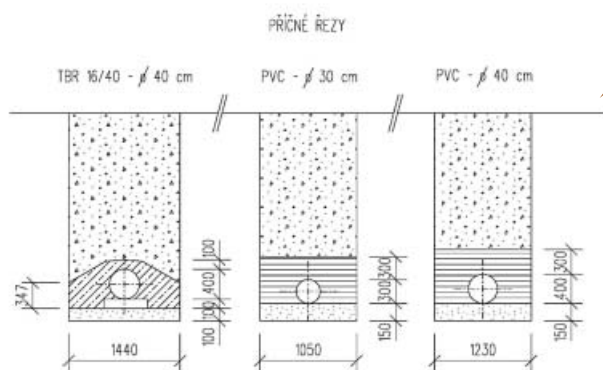
Příklad V07 (P85) – Vodovod pro zásobování výstavby obytných domů (s využitím ceníků ÚRS, a. s.)

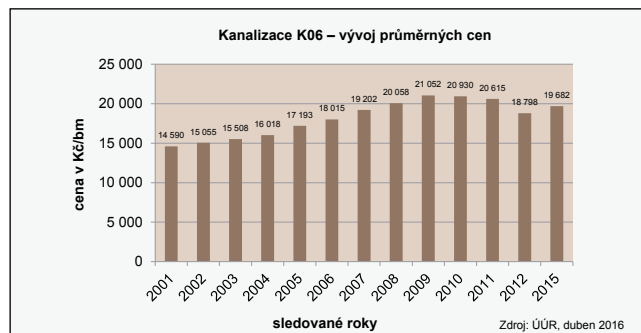
Příklad V07 (P85) – Vodovod pro zásobování výstavby obytných domů – vývoj průměrných cen

K06 (P23)	KANALIZACE Stoka z betonových trub DN 400, PVC DN 400 a 300 v pažené rýze
Charakteristika	Kanalizace celkové délky 327 m v asfaltové komunikaci. Betonové trouby v délce 57 m, PVC trouby v délce 173 m a 97 m. Je součástí stokové sítě v obci – odvádí splaškové odpadní vody k ČOV.
Materiál	Betonové trouby TBR 16-40 průměru 400 mm, trouby z PVC průměru 315 x 7,7 mm, trouby z PVC průměru 400 x 9,8 mm, prefabrikované kruhové typové šachty.
Zemní práce	Rýhy s pažením zátažným v zemině tř. 2 – 0 %, tř. 3 – 25 %, tř. 4 – 40 %, tř. 5 – 10 %, tř. 6 – 5 %, lepidlo u tř. 3 a tř. 4 – 30 %. V délce 97 m je hloubka výkopů do 2 m, v délce 230 m je hloubka výkopů od 2 do 4 m.
Uložení potrubí	Betonové trouby – betonová deska 100 mm, pražce z obrubníků, trouby obetonovány; PVC trouby – pískové lože 150 mm, obsyp 300 mm nad potrubím.
Poznámka	

Rozpočtové náklady stavební části objektu			Celkem v cenové úrovni roku		
	tis. Kč	%		tis. Kč	Kč/m
Zemní práce	751	26,0	2010	6 844	20 930
Základy	31	1,1	2011	6 741	20 615
Vodorovné konstrukce	49	1,7	2012	6 147	18 798
Komunikace	35	1,2	2015	6 436	19 682
Trubní vedení	636	22,0			
Ostatní konstrukce a práce	446	15,4			
Přesun hmot HSV	942	32,6			
Celkem v CÚ roku 1995	2 890	100,0			

Příklad K06 (P23) – Stoka z betonových trub v pažené rýze
(s využitím ceníků ÚRS, a. s.)

Příklad K06 (P23) – Stoka z betonových trub v pažené rýze
– vývoj průměrných cen

O tom, že zveřejnění internetové verze publikace **Průměrné ceny dopravní a technické infrastruktury – Aktualizace 2015** bylo velice očekáváno odbornou veřejností, vypovídá i sledovanost webové stránky. Ze sledovanosti vyplývá, že za celý rok 2015 měla uvedená stránka s verzí Aktualizace 2012 celkem 2 300 návštěvníků. Publikace Aktualizace 2015 byla zveřejněna 22. 3. 2016 a již **23. 3. 2016** měla stránka za jediný den 2 769 návštěvníků a 4 328 zhlédnutí.

Něco málo z historie: První tištěná verze publikace vyšla v rámci svazku ediční řady VESNICE (Zdenka Hladišová a kolektiv) v roce **1999**. Druhá tištěná verze publikace vyšla v rámci svazku ediční řady VESNICE (Marie Polešáková a kolektiv) v roce **2008**. Od této doby probíhala pravidelná internetová aktualizace do roku **2012**, poté byla aktualizace ukončena. V roce **2015** byla aktualizace příručky, s ohledem na zájem uživatelů, obnovena. V roce **2016** je nově webová stránka doplněna o **Karty samostatných příkladů z publikace**. Pokud chtějí uživatelé rychle zjistit – rozpočtové náklady stavební části objektu, vývoj cenové úrovně, zvětšit si detail skladby, umístění nebo upravené plochy a současně nechtějí hledat v celé publikaci – mají možnost výběru z těchto karet. Vybrané příklady v kartách jsou zpracovány a použity i v publikaci dle Seznamu rozpočtových ukazatelů konkrétních objektů 2015, ÚRS Praha, a. s.

Publikace je dostupná:

- Na webových stránkách Ústavu územního rozvoje – www.uur.cz – Publikáční činnost a knihovna – Internetové prezentace – Průměrné ceny dopravní a technické infrastruktury.
- Na Portálu územního plánování – <http://portal.uur.cz/> – Publikace, internetové prezentace, knihovna.

Ing. arch. Hana Šimková, Ph.D.
Ústav územního rozvoje

25 LET OD ZALOŽENÍ ASOCIACE PRO URBANISMUS A ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ

auúo

Asociace pro urbanismus a územní plánování (AUÚP) se v roce 2015 dožila dvaceti pěti let existence. Z pohledu člověka by se dalo říci, že dospěla do nejlepšího a nejproduktivnějšího věku. Z pohledu trvání dobrovolného seskupení odborníků, kteří se scházejí proto, aby diskutovali o odborných otázkách ve svém volnu a věnovali svůj jistě vzácný čas rozvoji profese, se jedná o věk více než dospělý. A při pohledu zpět je neuvěřitelné, co všechno se za těch dvacet pět let podařilo uskutečnit.

Od prvního zasedání přípravného výboru dne 5. 2. 1990 do dnešní doby proběhlo neuvěřitelných 38 odborných konferencí a 6 odborných workshopů na aktuální témata. Z odborných konferencí bylo vydáno 25 sborníků jako příloha časopisu Urbanismus a územní rozvoj, jejichž prostřednictvím jsme přiblížili diskutovanou problematiku našim dalším kolegům, kterým pracovní vytíženost nedovolila s námi strávit čas v místě jejich konání. Během pořádání konferencí navštívili členové AUÚP a další účastníci, zabý-

vající se územně plánovací praxí a urbanismem sídel, mnoho krásných měst v České republice a poznali jejich klady i zápory a seznámili se s problematikou jejich rozvoje. Široké spektrum zahraničních příkladů jsme poznali při studijních cestách s odborným programem, který nám zprostředkovali naši zahraniční kolegové.

Nedílnou součástí naší činnosti je také posuzovatelská a konzultační práce pro sféru veřejné správy. Zpracovali jsme mnoho posudků na rozvojové záměry, územně plánovací dokumentace a další odborné činnosti spojené s urbanismem a územním plánováním.

Důležité je také to, že kromě odborného růstu a nových poznatků v oboru jsme se při společenských akcích, souvisejících s naší činností, také vzájemně blíže poznali a navázali mnoho nových přátelství.

Od roku 1999 je naše sdružení zapojeno do mezinárodní organizace evropských urbanistů – ECTP, kde jsme byli přijati za řádného člena. V roce 2015

j jsme se stali řádným členem Rady výstavby České republiky – SIA. Odborné konference jsou pravidelně zařazovány do celoživotního vzdělávání architektů při ČKA.

Naše členská základna má mírně vzestupnou tendenci (více než 260) a je velmi potěšující, že se členy Asociace stávají i další mladí kolegové, kterým patří budoucnost organizace.

Do roku 2016 vstupuje AUÚP se změnou v názvu. Již nebudeme občanským sdružením, ale zájmovým spolkem, tak jak to vyžaduje nový občanský zákoník. Připojíme tak ke svému názvu ještě dovětek z. s. Naši odbornou činnost to samozřejmě neovlivní, je to jen kosmetická změna v názvu naší organizace. Je však symbolické, že se stala právě v době, kdy se uzavírá čtvrt století naší existence.^{*)}

*doc. Ing. arch. Petr Durdík
předseda AUÚP*

VÝSLEDKY XXI. ROČNÍKU MEZINÁRODNÍ STUDENTSKÉ SOUTĚŽE O NEJLEPŠÍ URBANISTICKÝ PROJEKT

V loňském roce se již po jednadvacáté mohli studenti vysokých škol, které mají ve svém ateliérovém programu urbanistický nebo územně plánovací projekt, přihlásit do soutěže o nejlepší urbanistický projekt. Soutěž organizuje Ústav prostorového plánování fakulty architektury Českého vysokého učení technického v Praze pod záštitou Asociace pro urbanismus a územní plánování. Sponzorsky se na soutěžních cenách a odměnách a na nákladech spojených s vystavením prací pravidel-

ně podílejí Fakulta stavební a Fakulta architektury ČVUT v Praze, Fakulta architektury VUT v Brně, Fakulta architektury STU v Bratislavě, Fakulta architektury Politechnika Wroclawska ve Vratislavi, architektonická kancelář Ateliér 6, ateliér Casua, atelier pro urbanismus a územní plánování U-24, společnost Sekyra Group, společnost Urbanistické středisko Brno, International Visegrad Fund, Združenie pre urbanizmus a územné plánovanie na Slovensku a Česká komora architektů.

Porota zasedla 5. 2. 2016 ve složení Ing. arch. Libor Čížek z ateliéru A6, který byl zvolen předsedou, Ing. arch. Hana Pačlová, Ph.D., Magistrát města Ostravy, Ing. arch. Milan Macoun, Česká zemědělská univerzita, dr. Inž. Wawrzyniec Zipser, Fakulta Architektury Politechnika Wroclawska, Doc. Ing. arch. Ivan Kaplan, FSV ČVUT, doc. Ing. arch. Alžběta Sopiřová, CSc., Fakulta Architektury Slovenského technického učení, Bratislava.

V letošním ročníku bylo hodnoceno celkem 29 prací. 16 projektů pocházelo z ČVUT v Praze, z toho 9 z Fakulty Architektury a 7 z Fakulty Stavební, 6 návrhů z FA STU v Bratislavě a 4 z Wydział Architektury Politechnika Wroclawska. Ač v zastoupení po jedné přihlášené práci se nově soutěže zúčastnili také zástupci z Technických univerzit v Liberci a Ostravě.

Porota konstatovala zejména rozmanitou škálu přístupu k řešení urbanistických problémů. Kladně hodnotila nápad projektu, komplexnost a realističnost navrhovaného řešení, invenci, ale také kvalitu celkové prezentace. Vyzdvihovány byly zejména projekty, stojící na podrobné analýze a identifikaci konkrétních problémů, včetně vědeckého přístupu k řešení proluk v rámci celého historického města. Oceněné urbanistické úlohy byly zpravidla v řešení dovedeny až k detailním návrhům v lidském měřítku. Oceněny byly strategické návrhy řešení komplexních městských problémů, dobře mířená drobná řešení i návrhy dostavby nových urbanistických celků ve vazbě na fungující městské organismy.

V prvním kole hodnocení bylo preferenčními hlasy vybráno 11 prací postupujících do druhého kola. Porota se nakonec shodla na 7 oceněných, jejichž výsledné pořadí bylo určeno na základě srovnání významu prací a jejich výše zmíněných kvalit rozsáhlou diskusí všech porotců.

VYHLÁŠENÍ VÍTĚZŮ

15. března se v prostorách Fakulty architektury ČVUT uskutečnila slavnostní vernisáž výstavy oceněných prací a veřejné vyhlášení vítězů.

V atriu „U jelena“ se sešlo několik desítek diváků a celým vyhlášením provázal sekretář soutěže Ing. arch. Vít Řezáč, který zhodnotil především vzrůstající kvalitu hodnocených prací a rozšiřující se základnu vysokých škol, které se urbanistickým úlohám podrobně věnují.

Diplomy předal děkan Fakulty architektury prof. ing. arch. Ladislav Lábus, Hon FAIA. Ve svém prosluvu zmínil

vzrůstající význam urbanistických soutěží, který, zvláště v kontrastu s velkým měřítkem budovy, ve které se vernisáž odehrává, však stále bojuje o dominantní postavení. Pro studenty se stává cennou zejména příležitost nechat svou práci objektivně posoudit akademickými pracovníky i lidmi z praxe. Studenti tak získávají cennou zpětnou vazbu, která jim může usnadnit nejen další studium na vysoké škole, ale též zorientovat se v praktických aspektech urbanismu ještě před nástupem do praxe.

Hodnota Studentské soutěže O nejlepší urbanistický projekt tkví především v možnosti porovnání přístupu soutěžících z různých vysokých škol a to jak lidmi zvenčí tak především samotnými kantory a studenty. I proto další ročníky otevírají dveře stále většímu množství rozvíjejících se způsobů řešení.

OCENĚNÉ PRÁCE

1. Cena

Transferium Smíchov – „mezi nebem a zemí“

**Anna Janečková, Lenka Havlíčková,
Markéta Holá**

FA ČVUT, Ústav urbanismu,
Ateliér Klokočka

Hodnocení poroty:

Práce přichází s širokým pohledem na problematiku smíchovského prostoru a jeho možný rozvoj.

V nejvyšší měřítkové úrovni se zaměřuje na analýzu a návrh doplnění urbánní struktury celé čtvrti. Analyzuje výjimečnost terénní konfigurace, různorodost, prostupnost a dostupnost území, navrhuje proměnlivou blokovou strukturu ve střídání s řádkovou mezi radlickým údolím a Vltavou. Výrazně sděluje návrh skeletu aktivních

veřejných prostranství s nadřazenou úlohou Transferia Smíchov v klíčové poloze z hledisek dopravních i dostupnosti. Porota ocenila nadhled autorek nad problémy velkého území Smíchova a jejich řešení. Osobitě doplnění struktury čtvrti se zřetelem na prostupnost území, správná koncentrace dopravních aktivit a nabídka inovativních využití jsou cennými výstupy studie.

Transferium je nadějí na uskutečnění většiny důležitého programu a provozu do polohy naproti dnešnímu smíchovskému nádraží. Velkorysá koncepce s víceúrovňovými dopravami a přestupy při respektování klíčových smíchovských urbánních linií je největším přínosem práce. Svědčí o vědomí autorek, že zcela nové využití se nemusí negativně prospat do struktury města, ale naopak ji obohatit.

Další náměty vycházejí z předložené vize celosmíchovského prostoru. Návrhy pro Horymírovo nábřeží a Šemíkův přístav, Císařskou louku, Kellerův vědecko-zábavní areál a polohu pro novou filharmonii jsou přínosnými podněty, velkou koncepcí vhodně doplňují. Práce má mimořádně vysokou úroveň srozumitelnosti a přímot sdělení, doplněnou vyzrálým grafickým zpracováním. Oprávněně ji také proto porota soutěže postavila do čela hodnocení prací.

2. Cena

Nábřeží Holešovice

Martin Stark

FSV ČVUT, K-127, doc. Ing. arch.
Ivan Kaplan, Ing. arch. Petr Kučera,
Ing. arch. Helena Míková

Hodnocení poroty:

Tato urbanistická studie zaujala porotu svým komplexním přístupem ke zpracování v současné době zdevastovaného a urbanisticky roztržitého území části holešovického nábřeží.

Návrh velice dobře řeší novou strukturu možné zástavby s kombinací uzavřených, polootevřených, otevřených bloků a solitérních objektů logicky navazujících na stávající především blokové schéma Holešovic. Navržená zástavba velice dobře reaguje na polohu u řeky a svojí orientací vůči světovým stranám. Vysoce byla hodnocena hierarchizace veřejných, poloveřejných a soukromých prostorů, dopravní řešení automobilové a pěší dopravy v lokalitě. Velkým přínosem je především propojení navrhované zástavby s nábřežím a jeho zobytněním včetně návrhu nové pěší lávky spojující v současné době se stavebně rozvíjející Rohanský ostrov. V návaznosti na novou lávku je velice dobře navržena osa celého území s jasně vyznačeným centrálním prostorem náměstí s výškovou dominantou. Rozhodování poroty bylo u této práce téměř jednohlasné.

3. CENA

Nowy Kleczków (Wrocław)

Lukacz Kaczmarek, Anna Klimczak

Politechnika Wroclawska,
Wydział Architektury

Hodnocení poroty:

Předmětem řešení byl návrh zástavby bývalých průmyslových oblastí na severních okrajích jádra Vratislavi, který by měl vnést novou kvalitu bydlení v původní struktuře města, při využití přednosti blízkosti centra města, řeky Odry a veřejné zeleně.

Návrh vychází z širších vztahů vyplývajících z analýzy potřeb občanů celého Kleczkova a přilehlých sídlišť. Silný důraz byl kladen na funkci zónování – v podobě třech pásem dělených komunikací. Nejblíže řeky by měly být objekty se službami a na vyšších podlažích apartmány, ve střední části zástavba s obytnými funkcemi a komerční zóna, která oddělí sídliště od frekventované železniční trati na jihu území. Zatímco

celá východní část měla být určena k rekreačním účelům a veřejné zeleni.

Za nedostatek práce se pokládá poněkud schematické řešení hierarchie veřejného prostranství, což ovlivňuje kompoziční strukturu a nedostatek odvážných rozhodnutí v zásadních bodech: propojení funkčně významných veřejných prostorů s nábřežními bulváry.

Porota ocenila komplexní formu řešení, kultivovaný způsob grafické formy, zapojení zeleně a bohatství navržených funkcí.

Odměna

Urbanistická koncepce území Hagibor

Jiří Moos

FSV ČVUT, K-127,
doc. Ing. arch. Petr Durdík

Hodnocení poroty:

Řešené území se nachází na okraji širšího centra Prahy. Ze západu do něho vstupuje nejasná urbanistická struktura mohutných solitérů, ze severu a z jihu k území přiléhají plochy hřbitovů, které je možné považovat za rekreační zázemí lokality. Na východě se k území přimyká obytný soubor na Vinici s již příznivě řešeným parterem i veřejným prostorem v okolí domů. Na svůj kontext a hodnoty v území návrh citlivě reaguje. Systém nových ulic navazuje na vymezenou hierarchii prostor obytného souboru na Vinici a odpovídá i tokům dopravy.

V západní části, kde veřejný prostor není saturován, návrh umísťuje dominantní rekreační zázemí, založené na již vzrostlé kultuře zeleně. Systémem pěších tras je pak tato část skrze území propojena s podružným rekreačním zázemím většího polouzavřeného vnitrobloku ve východní části. Porota ocenila zejména fungující urbanistickou strukturu založenou na nepravidelných polouzavřených blocích, která vyhovuje jak funkčnosti dispozic, tak i venkov-

ních prostor. Proporce a hierarchie prostor i hmot působí příznivým dojmem včetně promenády mezi výstavbou administrativy a obytnou částí.

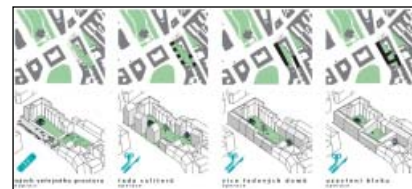
Výhrady porota měla k předimenzování funkční náplně administrativou, byť si uvědomila limity rušné ulice Počernická, na které je reagováno právě tímto typem zástavby.

Odměna

No space – strategie pro postupné využití proluk

Eva Horáková

VUT Brno, Ústav urbanismu,
doc. Ing. arch. Gabriel Kopáček

Hodnocení poroty:

Práce studentky VUT Brno, Fakulty architektury je zaměřena na problematiku proluk v širším centru města Brna. Proluky obecně jsou problémem téměř každého města a zároveň jsou možným potenciálem pro jeho další rozvoj. Mnohé z těchto ploch jsou neudržované a vytváří ve vnímání města nepříjemná zákoutí, která čekají na novou výstavbu anebo slouží pro odstavování automobilů či umožňují růst náletové vegetaci. Práce je členěna do dvou částí – analytické a návrhové. V analytické části je definován pojem proluky a v širším centru města Brna jsou tato „prázdná místa“ vyhledána a popsána. Studentka rozdělila proluky podle několika kritérií: z hlediska vzniku, přístupnosti, současného stavu, vlastnictví, prostorového uspořádání a podle možnosti či nemožnosti jejího dalšího využívání. Různorodost je prezentována názornými grafickými přílohami. Vymezené stávající proluky jsou srovnány s historickými mapami.

Návrhová část využívá průměr s medicínou a jejími postupy uzdravování nemocného organismu – od nenásilných způsobů až po radikální zásah. Tak i aplikace podle tohoto potupu pak znamená pro určité místo několik mož-

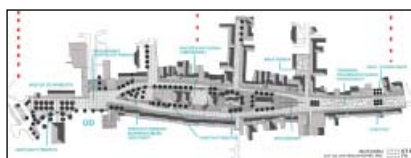
ností řešení – buď využití pouze prostřednictvím jakési „náplasti“ či volba radikálnější léčby – tzv. „plánovanou operací“. Zvolené uzdravovací metody jsou představovány popisem a názorovými grafickými schématy.

Práce představuje komplexní zvládnutí problematiky proluk, zejména analytické části – a to jak při samotném definování pojmu, tak i při mapování a popisu těchto ploch v rámci zastavěného území.

Odměna Revitalizácia námestia sv. Egídia v Poprade

Miloš Diežka

FA STU, Ústav územného plánovania a urbanizmu, prof. Ing. arch. Bohumil Kováč, PhD.

Hodnocení poroty:

Návrh rieši revitalizáciu verejného priestoru, historického Námestia sv. Egídia v meste Poprad, na atraktívne obchodno-kultúrno-spoločenské centrum. Námestie má špecifický šošovkovitý tvar pôdorysu a dynamickú morfológiu terénu, v ťažisku citlivo umocnenú niekoľkými dominantami, ktoré dotvárajú celkový priestorový účinok a identitu miesta. Základnou ideou konceptu je jasná funkčná a priestorová špecifikácia a vzájomná väzba jednotlivých častí námestia, ako aj integrácia parterov jednotlivých budov do verejného priestoru. Čitateľná dopravná segregácia obšlužných zjazdových chodníkov, peších trás a pasáží, je dosiahnutá výberom rôznorodých povrchových materiálov. Podobným spôsobom sa diferencujú dynamické – pohybové a statické – bytové časti námestia. Výšková konfigúracia námestia je využitá na stup-

ňovité terasy, ktoré slúžia pre pobyt a posekanie užívateľov, ich podsvietenie súčasne ozvlášťujú celý priestor. Chaotická verejná zeleň sa navrhuje etapovito nahradiť novou výsadbou. Na zjemnenie studenej kamennej a betónovej dlažby je navrhnutý drevený mobiliár a osvetlenie námestia. Cieľom návrhu je dosiahnutie vitality verejného priestoru, spoločenskej akceptácie a dlhodobej udržateľnosti.

Práca má prehľadnú štruktúru od podrobne spracovanej analytickej časti, ktorá skúma historický vývoj verejného priestoru, vzťahy a väzby v rámci užšieho centra mesta, až po podrobne vyhodnotené problémy, konflikty a potenciály. Ideový návrh, založený na zachovaní a podporení identických lokálnych vlastností jednotlivých priestorov námestia, je doplnený novými funkciami, ktoré podporujú vitalitu zažívania priestoru návštevníkmi. Porota ocenila komplexnosť práce od analýz, cez návrh až po projekt stavby. Práca je spracovaná na vysokej grafickej úrovni.

Odměna Verejné priestory: Ružinov

**Erik Blaho, Ladislav Michalka,
Daniela Schuchmannová**

FA STU, Ústav územného plánovania a urbanizmu,
doc. Ing. arch. Ľubica Vítková, PhD.

Hodnocení poroty:

Návrh ateliérovej práce rieši základné funkčné, kompozičné a prevádzkové východiská pre ďalší rozvoj územia mestskej časti Bratislavy – Ružinov,

s cieľom dosiahnuť živé, bezpečné a udržateľné mestské prostredie. Dôkladné mapovanie a vyhodnocovanie riešeného územia je záverešné swot analýzou, ktorá je východiskom pre návrh koncepcie. Hlavná stratégia revitalizácie a rozvoja mestských priestorov je založená na funkčnej diferenciacii verejných priestorov, odstránení bariér v uzlových bodoch, hierarchii dopravných ťahov, doplnení a prepájaní peších a cyklistických trás, podporujúcich orientáciu a identifikáciu sa s priestorom a revitalizácii plôch verejnej zelene. Navrhované zásahy citlivo vnikajú do existujúcej štruktúry, dopĺňajú verejné priestory o nové pešie a pobytové aktivity, oživujú parter, adaptujú nekvalitné, neudržiavané voľné plochy, revitalizujú vnútrobloky, reorganizujú a segregujú dopravu. Výsledkom práce je zovšeobecnený návrh regulatívov pre intervencie, novú výstavbu a prestavbu vo verejných priestoroch.

Preddiplomová práca pozostáva z rozsiahlej analytickej časti, ktorá je dobrým východiskom pre vytvorenie živého mestského prostredia, podporujúceho sociálnu udržateľnosť. Cieľom práce je dosiahnuť ľahko dostupný, prívetivý, bezpečný, atraktívny verejný priestor, ktorý slúži pre aktívny oddych, organizované aj neformálne stretnutia obyvateľov a návštevníkov. Základná koncepcia zvýšenia kvality prostredia je založená na urbanistických zásadoch do funkčne diferencovaných verejných priestoroch mestskej časti Bratislavy – Ružinov. Ateliérová práca má prehľadnú štruktúru, jasnú a čitateľnú grafiku.

Více informací o soutěži a sborník oceněných projektů včetně autorských zpráv najdete na internetové adrese www.gis.cvut.cz.

*Ing. arch. Zuzana Krmelová
Fakulta architektury ČVUT*

KULTURNÍ DĚDICTVÍ A PAMÁTKOVÁ OCHRANA

KONFERENCE AUÚP ČR, TÁBOR

Jarní konference Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR se konala ve dnech 5. a 6. května 2016 v areálu hradu Kotnova v Táboře. Konference byla zaměřena na historická jádra sídel a jejich ochranu v územně plánovací dokumentaci na úrovni územních a regulačních plánů. Své názory zde v příspěvcích a panelové diskusi představili zástupci samospráv, orgánů památkové péče i projektanti.

Konference proběhla pod záštitou ministryně pro místní rozvoj Ing. Karly Šlechtové, ministra kultury Mgr. Daniela Hermana, hejtmána Jihočeského kraje Mgr. Jiřího Zimoly, starosty města Tábora Ing. Jiřího Fišera, Svazu měst a obcí a České komory architektů.

Úvodní program seznámil účastníky konference s obecnou problematikou památkové péče, s aktuálním stavem nového památkového zákona a zakončením kulturního dědictví v právních předpisech. Z pohledu památkové ochrany byl představen Jihočeský kraj a město Tábor.

Na konferenci vystoupili například Jan Sedlák s příspěvkem o Management Planu Pražské památkové rezervace, Pavel Koubek s příspěvkem o Českém Krumlově, Dagmar Buzu prezentovala možnosti ochrany památek prostřednictvím územně plánovací dokumentace, nebo Radek Jiránek, který se zabýval příklady narušení historických struktur malých obcí.

Přístup k památkám ve Francii představil Luc-Emile Bouche Florin. Tento přístup vychází především z participativní

demokracie, to znamená, že zde se snaží o maximální zapojení občanů do veřejného života v obci. Občané se podílejí také na definování tzv. dědictví všedního dne, které je potřeba identifikovat, chránit a zhodnocovat. Podle autora je každý dokument územního plánování de facto dokumentem kulturním, protože má vliv na kvalitu života a kulturu prostředí.

Slovinsko, země, která má v Evropské unii největší podíl plochy zařazené do sítě Natura 2000, a to více než třetinu svého území, představil Peter Bassin. Ve Slovinsku není výstavba na předměstí podporována, neboť tato země si je vědoma svých kulturních hodnot a přírodního dědictví. Nová výstavba se soustřeďuje na zahušťování vnitřního města; archeologický výzkum je zde běžnou praxí.

Studentky Fakulty architektury ČVUT prezentovaly svůj projekt s názvem Transferium Smíchov – „Mezi nebem a zemí“. Tento projekt zvítězil ve studentské soutěži, pořádané každoročně pod záštitou AUÚP ČR.

Panelová diskuse se zabývala problematikou panoramatu sídla, výškových hladin, měřítka staveb a jejich estetického působení. Z diskuse vyplynulo, že hodnocení estetiky prostředí je subjektivní a působení nových staveb zasaze-

Foto © Zuzana Gajdíkova

Odborná exkurze s městským architektem Milošem Roháčkem

ných do historického prostředí je nutno prověřovat modely území a vizualizacemi okolí těchto staveb. Obecně lze říci, že kompozice ovlivněná novou dominantou, může v budoucnu své prostředí obohatit, ale to, která stavba je hodnotnější a která nikoliv, prověří až čas. Každá dominanta v území totiž potřebuje kolem sebe běžné obyčejné stavby.

Dvoudenní konference byla ukončena odbornou exkurzí s městským architektem Milošem Roháčkem, který seznámil účastníky s historií města Tábora a provedl je po významných domech a prostorech ve městě.

Výstupem konference AUÚP ČR bude jako obvykle sborník, který vyjde jako příloha v nejbližším připravovaném čísle tohoto časopisu.

*Ing. arch. Zuzana Gajdíkova
Ústav územního rozvoje*

KONFERENCE PROMĚNY URBANISMU Z POHLEDU ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI. OD PEVNOSTI K DNEŠKU

Ve čtvrtek 2. června 2016 pořádala o.p.s. Civitas per Populi spolu s Vysokou školou regionálního rozvoje v Hradci Králové odbornou konferenci „Proměny urbanismu z pohledu zajištění bezpečnosti. Od pevnosti k dnešku“. Konference byla věnována propagaci architektury a urbanismu Hradce Králové a zabývala se proměnou a zhodnocením bezpečnosti města od doby bastionových pevností až po současnost. Konference se konala při příležitosti stopadesátiletého výročí bitvy u Hradce Králové a byla již 7. ročníkem cyklu odborných konferencí s názvem „Regionální rozvoj mezi teorií a praxí“. Nad letošním ročníkem konference převzal záštitu primátora města Hradce Králové MUDr. Zdeněk Fink. V úvodu konference její účastníky pozdravili PaedDr. Jindřich Vedlich, Ph.D. náměstek primátora pro rozvoj města a doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D., prorektorka VŠRR pro vědu a tvůrčí činnost.

Hlavním řečníkem konference byl profesor **Jan Koutný** z Fakulty architektury v Brně s příspěvkem na téma „Soumrak a zánik Královéhradecké pevnosti a zrod moderního města“. Pan profesor ve svém příspěvku zhodnotil urbanistický a územně plánovací vývoj města Hradce Králové víceméně od bitvy Na Chlumu v roce 1866 až do období 1. republiky. Na referát prof. Koutného navázal architekt **Jan Falta**, vedoucí Odboru památkové péče města Hradce Králové, který hovořil o „Hradci Králové v proměnách času“, kde představil řadu nových nebo do nového kontextu uvedených souvislostí spojených s výstavbou a fungováním městských hradeb od středověku, kdy sloužily k ochraně místního oby-

vatelstva, až po dobu pevnostní a dobu Prusko-rakouských válek, kdy dokonce bylo civilnímu obyvatelstvu doporučováno, „aby v době válečné pevnost opustilo a schovalo se v lese“. Historik **Ladislav Zikmund-Lender** z Vysoké školy umělecko-průmyslové přispěl s referátem „K harmonii šetřením symetrie: Vladimír Zákrejs jako autor hradeckého moderního urbanismu“, kde na základě archivních dokumentů a dalších materiálů předložil tezi, že otcem královéhradeckého urbanismu nebyl Josef Gočár, jak je dosud tradováno, nýbrž téměř zapomenutý architekt Vladimír Zákrejs. Docentka **Vladimíra Šilhánková** z Vysoké školy regionálního rozvoje pak představila proměny městského interiéru v příspěvku „Pevnostní vs. veřejný prostor města. Vývoj vybraných městských prostorů v Hradci Králové od pevnosti k dnešku“ na příkladu proměn při městských prostorů, a to náměstí Svobody, Ulrichova náměstí a Gočárový třídy. Dopolední blok pak uzavřel docent **Jiří Kupka** s příspěvkem věnovaným proměnám městské zeleně a jejímu vztahu bezpečnosti města.

Odpolední blok zahájili žáci 9. třídy ZŠ Úprkova, Hradec Králové, kteří představili své návrhy opatření na adaptaci města Hradce Králové na změnu klimatu, které vznikly v rámci projektu *Adaptace sídel* na změnu klimatu (www.adaptacesidel.cz) podpořeného z fondů Islandu, Lichtenštejnska a Norska. Na toto konferenční osvětlení navázal dr. **Michael Pondělíček** s referátem, který je dílčím výstupem stejného projektu a zabýval se „Klimatickou změnou jako bezpečnostní hrozbou a možnostmi adaptace na její dopady v Hradci Králové“. Profesor **Marek Franěk** z Univerzity Hra-

dec Králové pak představil výsledky výzkumu vlivu prostředí na rychlost chůze v Hradci Králové a Ing. **Pavel Struha** z Magistrátu města Hradce Králové zase „GIS, jako účinný nástroj při řešení krizových situací“. Po krátké pauze pak patřil sál mladší generaci výzkumníků. Závěrečný blok konference nazvaný *Rozvojové tendence a problémy současného města* zahájil dr. **Martin Maštálka** příspěvkem *Smart City - hrozba nebo příležitost současného města*, ve kterém hledal odpověď na otázku „co pro město znamená být SMART v kontextu České republiky“. Na něj navázaly Ing. **Jana Kalousová** s příspěvkem *Možnosti rozvoje a propagace cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji* a dr. **Gabriela Antošová**, která pohovořila o *Percepci bezpečnosti v turistických destinacích Libereckého kraje*.

Konference přinesla řadu nových poznání a informací nejen k urbanistickému vývoji města Hradce Králové, změnila náš pohled na některé historické souvislosti urbanistického vývoje, ale zejména promlouvala k dnešku, k současným problémům města. Město Hradec Králové, které se na pořádání konference mj. podílelo i finančně, tak znovu prokázalo, že mu otázky urbanismu a koordinovaného územního rozvoje leží na srdci, a to nikoli pouze jako odkaz prvorepublikového „Salonu republiky“, ale jako aktuální otázky dneška.

Příspěvky, které na konferenci zazněly, si mohou zájemci přečíst v odborném internetovém časopise *Regionální rozvoj mezi teorií a praxí* na adrese: <http://www.regionalnirozvoj.eu/vydani/201602>

*doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D.
Vysoká škola regionálního rozvoje*

Martina Marečková **HOSPODÁŘSKÉ NOVINY**
Studie Deloitte: Praha chybí koncepce výstavby

Společnost Deloitte srovnala legislativní podmínky pro rozvoj území a pro stavebnictví ve Vídni, Berlíně, Mnichově, Kodani, Londýně a Praze. Ze srovnání je patrné, že základní principy stavební legislativy jsou velmi podobné ve všech sledovaných zemích. Praha však v zásadní míře chybí koncepční přístup a jasné, předem dané podmínky pro výstavbu a její plánování.

Mezinárodní poradenská společnost Deloitte zkoumala legislativní podmínky pro rozvoj území a pro stavebnictví ve Vídni, Berlíně, Mnichově, Kodani, Londýně. V těchto městech citlivě kombinují moderní architekturu s historickou zástavbou, jejich rozvoj je koncepční a mají i promyšlený systém veřejné dopravy. Tyto výsledky porovnala se situací v Praze.

„Ze srovnání je patrné, že Praha v zásadní míře chybí koncepční přístup a jasné, předem dané podmínky pro výstavbu a její plánování,“ píše se v analýze. „Povolovací proces je v oblasti výstavby mnohem komplikovanější než v referenčních městech.“ Společnost Deloitte již začátkem roku provedla průzkum mezi tuzemskými odborníky, který ukazuje, že Praha nemá dlouhodobou vizi a strategii rozvoje. Na tento výzkum nová analýza navazuje. Respondenti dřívějšího průzkumu totiž označili za prioritu zjednodušení povolovacích procesů staveb. A z měst, která mohou sloužit pro Prahu jako vzor, uvedli výše zmíněné metropole.

Všechna sledovaná města mají v regulaci výstavby na svých územích autonomní postavení. Buď mají speciální stavební řád, či zvláštní postavení v územním plánování, které upraví možnosti výstavby do takové míry, že není nutné vydávat samostatné stavební předpisy.

Jedna žádost, jedno razítko

Analýza ukazuje, že základní principy stavební legislativy jsou ve všech sledovaných městech velmi podobné. Slabší stránkou Prahy je však menší vymahatelnost práva. „Pokud bude chtít nějaká zájmová skupina něco blokovat, najde si cestu, i kdyby došlo k nějakému legislativnímu omezení při vstupu veřejnosti do procesu,“ říká Miroslav Linhart, ředitel oddělení poradenství v oblasti nemovitostí a stavebnictví v pražské kanceláři Deloitte. „Chybí ‚politická‘, nikoliv legislativní zadání, rámce a pravidla,“ dodává Linhart.

Investoři už léta čekají na nový metropolitní plán, který nahradí dvacet let starý územní plán pro Prahu a který musí začít platit nejpozději na konci roku 2020.

O tom, zda se to stihne, však mnozí pochybují. Zároveň se v Česku projednává 15. novela stavebního zákona. Její ambicí je mj. zjednodušení povolovacího řízení na principu jedna žádost, jedno razítko.

Ke zvážení je podle poradců z Deloitte také to, aby si stavební úřad zajišťoval veřejnoprávní podklady k povolení pro stavbu místo stavebníka sám. A to i za cenu vyšších administrativních nákladů. Stavebník si dnes obstarává všechna stanoviska týkající se ochrany přírody, památkové péče, požární ochrany či hygieny.

Snahou novely stavebního zákona je také zbavit Prahu možnosti vydávat vlastní stavební předpisy. V důvodové zprávě se píše, že není důvod pro to, aby byly obecné požadavky na stavbu jiné než ve zbytku republiky. „K zohlednění specifik Prahy a jejích architektonických hodnot při umísťování staveb a řešení uspořádání území stejně jako v jiných městech slouží koncepční nástroje územního plánování, zejména územní plán a regulační plán...“ cituje analýza důvodovou zprávu.

Ve stavebnictví se v tuzemsku více než v jiných oborech uplatňují technické normy. Ty jsou ale na rozdíl od vyhlášek a zákonů dostupné jen odborníkům a většinou za poplatek. Podobně je tomu ve sledovaných městech. „Pokud by byly normy přístupné zdarma, zřej-

mě by to pomohlo ke zvýšení obecného povědomí (i neodborné) veřejnosti o jejich obsahu,“ komentuje Linhart.

Ve Vídni jako v Praze

Analýza si všímá i dalších souvislostí. Vídeň jakožto jedno ze vzorových měst pro Prahu má stanovenou strategii rozvoje do roku 2025. Rakouská metropole také zákonem ustanovuje profesní poradní sbor pro plánování a tvorbu města. V určitých ohledech je podle Deloitte regulace výstavby ve Vídni srovnatelná s pražskou.

Berlín má svůj územní plán. Jeho změna je čistě věcí politického rozhodnutí a trvá většinou od dvou do čtyř let. Pražský územní plán je platný od roku 2000 a nový „metropolitní“ plán by měl platit od roku 2020. V německém hlavním městě je však navíc přes tisíc dílčích regulačních plánů, které upravují podrobněji regulaci danou územním plánem. Změna plánu trvá tři až šest měsíců.

V Berlíně není na rozdíl od tuzemska stavební řízení rozděleno na dvě části – na územní a stavební řízení. Pokud je záměr investora v souladu s územním, případně regulačním plánem, stavbě nic nebrání a investor potřebuje jen stavební povolení. Oproti Praze je výhodou, že v Berlíně jsou v územním plánu předem dané požadavky na umístění stavby v území.

Oproti tuzemsku není investor v Berlíně povinen shánět si potřebná razítka, ta si obstarává stavební úřad. V Berlíně, potažmo v celém Německu, má veřejnost možnost zapojit se do tvorby územního a regulačního plánu. V Mnichově jsou podmínky výstavby podobné jako v Berlíně.

Kodaň nemá vlastní stavební předpisy, řídí se národní regulací. Město však dlouhodobě rozvíjí svůj strategický plán. V popředí zájmu je podpora hromadných způsobů dopravy. V Kodani je patrná snaha vyloučit automobily z centra města. Specifikem dánské metropole je regulace výstavby obchodních center. V oblasti Kodaně nelze postavit nový obchod, jehož podlahová plocha je větší než 3 500 metrů

čtverečních. Londýn má svůj takzvaný londýnský plán, který platí 20 let, a jehož role je strategická. Pravidla pro výstavbu v britské metropoli se od srovnávaných měst nejvíce liší.

[MAREČKOVÁ, Martina. Studie Deloittu: Praha chybí koncepci výstavby. In: Hospodářské noviny, 29. 6. 2016 © 1996–2016 Economia, a. s. Dostupné též z: Hospodářské noviny IHNED. cz ISSN 1213-7693, <http://archiv.ihned.cz/c1-65350070-studie-deloittu-praze-chybi-koncepcie-vystavby>, cit. 30. 6. 2016]

V tomto roce vyšla pod hlavičkou Ústavu nauky o budovách Fakulty architektury ČVUT v Praze odborná publikace *Sídlště, jak dál*, kolektivu autorů *Michala Kohouta, Davida Tichého, Filipa Tittla, Jany Kubánkové a Šárky Doležalové*.

Na sídlštích dnes žije přibližně třetina obyvatel České republiky, v Praze dokonce necelá polovina. Společnost

se dosud soustředila převážně na revitalizaci jednotlivých objektů a jejich stavebně-technologický standard. Nyní nastal čas na hledání dlouhodobé strategie.

Jak dál? Jaká je perspektiva sídlšt? Jakým způsobem do těchto území koncepčně vstupovat a jak nastartovat proces jejich postupné proměny v atraktivní součásti městské struktury? Jak omezit rizika budoucího negativního vývoje?

Publikace shrnuje výsledky stejnojmenného výzkumu na FA ČVUT a je rozdělena do tří částí. Úvodní teoretická část se věnuje rozboru východisek sídlštní výstavby i obecnému shrnutí možností jejich dalšího vývoje. Druhá prezentuje 18 modelových studií a 2 pilotní projekty úprav konkrétních lokalit v českých městech. Poslední část publikace je věnována datovým přehledům a grafickým srovnáním: obsahuje výsledky analýz zkoumaných lokalit českých sídlšt, srovnání jednotlivých případových studií a přehled nejzajímavějších evropských příkladů regenerace sídlšt z posledních 25 let.

[KOHOUT, Michal, TICHÝ, David, TITTL, Filip, KUBÁNKOVÁ, Jana, DOLEŽALOVÁ, Šárka. *Sídlště, jak dál: Praha: České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury, Ústav nauky o budovách*, 2016. ISBN 978-80-01-05905-0]

TISKOVÉ ZPRÁVY

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Analýza pomůže zlepšit výkon státní správy v územním plánování

Ministryně pro místní rozvoj Karla Šlechtová představila materiál s názvem „Analýza stavu na úseku územního plánování a stavebního řádu 2012–2014“, který připravilo Ministerstvo pro místní rozvoj.

„Účelem materiálu je poskytnout informace vedoucí k dalšímu zlepšování výkonu státní správy na úseku územního plánování a stavebního řádu. Analýza bude využívána zejména veřejnou správou, především pak krajskými úřady, úřady územního plánování a stavebními úřady,“ uvedla ministryně pro místní rozvoj Karla Šlechtová.

Analýza je zaměřena na podmínky pro přenesený výkon státní správy v rámci

obecních a krajských úřadů, na výkon územně plánovací činnosti a činnosti stavebních úřadů, na metodickou činnost a též na kontrolní a dozorovou činnost. Analýza je zpracována na základě dotazníkových šetření za roky 2012, 2013 a 2014 a na základě vyhodnocení, které vypracovaly krajské úřady a Magistrát hlavního města Prahy.

Obsahuje množství dat o výkonu činností na úseku územního plánování a stavebního řádu včetně dat o personálním zabezpečení těchto činností a odborné kvalifikaci úředníků, kteří tyto činnosti zabezpečují. Analýza též zjišťuje a posuzuje standardy výkonů příslušných úřadů, přitom umožňuje srovnání s předchozími analýzami. Zejména však materiál poukazuje na přetrvávající problémy na tomto úseku a odhaluje problémy nově vzniklé.

„Analýza také například upozorňuje na problematiku systémové podjatosti, která má za následek, že rozhodování o umístění některých významných

staveb se přesouvá na jiné stavební a krajské úřady než na ty, které by jinak byly příslušné k rozhodování,“ dodala Karla Šlechtová.

[Tisková zpráva MMR z 27. 6. 2016. Dostupné z: www.mmr.cz]

Schváleny první projekty. Do česko-bavorského pohraničí míří miliony eur

V Programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Bavorsko Cíl EÚS 2014–2020 byly schváleny první projekty. Na zasedání Monitorovacího výboru, které proběhlo ve dnech 21.–22. 6. 2016 v bavorském Bischofsgrünu, jich bylo s finanční podporou z Evropského fondu pro regionální rozvoj ve výši 24 mil. eur schváleno celkem 35.

„Schváleny jsou první projekty realizované partnery na obou stranách, které prohloubí vzájemné vztahy našich států. Desítky projektů, které

vzniknou na česko-bavorském pohraničí, založené na společném úsilí, mají za cíl zbourat pomyslnou hranici mezi námi a Bavorskem," uvedla ministryně pro místní rozvoj Karla Šlechtová.

Největší objem finančních prostředků byl naplánován v prioritní ose 1 „Výzkum, technologický rozvoj a inovace“. Avšak největší zájem z hlediska počtu předložených projektů byl o prioritní osu 2 „Ochrana životního prostředí a účinné využívání zdrojů“. V ní bude realizován například projekt Plzeňského kraje, Jihočeské centrály cestovního ruchu a Tourismusverband Ostbayern „Zlatá stezka – síť turistických cest na Zelené střeše Evropy“. Jeho cílem bude vytvoření paralelní pěší Zlaté stezky vedoucí územím Plzeňského a Jihočeského kraje zrcadlově k již fungující Zlaté stezce v Bavorsku. Ta je přitom nejdelší a nejatraktivnější německou certifikovanou pěší trasou.

Vysokou kvalitu při přípravě prokázaly projekty schválené v prioritní ose 3 „Investice do dovedností a vzdělávání“. Mezi nimi i například projekt „Interdisciplinární bavorská studia (Plzeň – Řezno)“ spočívající v realizaci magisterského studijního oboru specializovaného na spolkovou zemi Svobodný stát Bavorsko na Filozofické fakultě Západočeské univerzity v Plzni ve spolupráci s Universität Regensburg. V prioritní ose 4 „Udržitelné sítě a institucionální spolupráce“ bude kupříkladu projektem „Horní Falc a Plzeňský kraj – společně ve středu Evropy“ podpořena hospodářská, demografická a komunální spolupráce těchto dvou územních celků.

Ze 75 předložených projektů bylo schváleno Monitorovacím výborem s finanční podporou z Evropského fondu pro regionální rozvoj ve výši 24 mil. eur celkem 35 projektů. Dalších 21 projektů bylo pozastaveno a partnerům z obou stran česko-bavorské hranice vráceno s konkrétními návrhy na přepracování. Nejvíce připomínek bylo k dodržování zásad účelnosti, efektivnosti a hospodárnosti vynakládaných finančních prostředků. Tito a případní noví zájemci mohou své záměry předkládat do 26. 8. 2016. Další

zasedání Monitorovacího výboru se uskuteční ve dnech 13.–14. 12. 2016 v Plzeňském kraji.

[Tisková zpráva MMR z 24. 6. 2016. Dostupné z: www.mmr.cz]

Městská agenda pro EU stvrzena Amsterdamským paktem

Pod vedením nizozemského předsednictví v Radě byl v Amsterdamu podepsán Amsterdamský pakt formalizující Městskou agendu pro EU (dále jako Městská agenda). Jedná se o cestu, jak městům v Evropě umožnit lépe ovlivňovat legislativu EU, směřovat nástroje financování prostřednictvím různých fondů do měst a zajistit výměnu zkušeností městských samospráv napříč Evropou.

Na území měst se spojují různé sektorové agendy, často s protichůdným dopadem na život občanů. Městská agenda by měla z úrovně EU pomoci koordinovat aktivity těchto sektorů se zapojením evropských fondů. Prvními pilotními tématy jsou dostupné bydlení, kvalita ovzduší, chudoba ve městech a začleňování migrantů. Vstupy jsou koordinačně řízeny tzv. partnerstvími, uskupeními tvořenými zástupci měst, členských států, řídicích orgánů, znalostních sítí, akademické obce a institucí EU. Zúčastnění si od toho slibují možnost definovat z úrovně různých aktérů, které dopady regulace EU mají negativní vliv na fungování měst, proč a jakým způsobem tyto dopady zmírnit nebo změnit.

Pakt byl stvrzen za účasti 28 ministrů a jejich zástupců ze zemí EU, zemí EHSV, Evropské komise zastoupené místopředsedou Marošem Ševčovičem a komisařkou Corinou Cretu, Výborem regionů vedeným předsedou Markem Markkulou a evropskými asociacemi samospráv (Eurocities a Rada evropských obcí a regionů). Pozváni byli také zástupci EIB a odborných sítí podporujících rozvoj měst (URBACT a EUKN).

„Městská agenda představuje novou formu spolupráce měst, členských států a evropských institucí EU. Měla by napomoci optimalizovat zdroje, ať už finanční nebo administrativní tak,

aby se zlepšila kvalita života občanů ve městech. I v České republice žije 74,6 procent obyvatel ve městech nebo jejich aglomeracích – Ministerstvo pro místní rozvoj proto podporuje jejich zastoupení v partnerstvích. Kvalitu ovzduší nebo dostupné bydlení považujeme za vhodné oblasti, kde by se města mohla angažovat. Do budoucna bychom chtěli, aby naše samosprávy vedly některá z dalších tematických partnerství, např. v oblasti městské mobility. Evropská komise by nám v tom mohla pomoci – jak administrativně, tak částečně i finančně, v roli facilitátora příslušného partnerství,“ řekla po jednání náměstkyně sekce regionálního rozvoje Klára Dostálová, která Ministerstvo pro místní rozvoj v Amsterdamu zastupovala.

Nizozemské předsednictví se Městské agendě začalo věnovat proto, že města mají zásadní vliv na podobu toho, jak vypadá globální a evropský svět. Na jednu stranu si města vzájemně konkurují. To vede ke zvyšování rozdílů mezi úrovní rozvoje regionů, jejichž součástí města nebo městské aglomerace jsou. Na druhou stranu jsou ale města také stále více propojená, což vyžaduje nové formy spolupráce, přenosu znalostí nebo zavádění inovativních řešení. Již dnes jsme tohoto pozitivního trendu svědky při přípravě tzv. integrovaných územních investic, ve kterém lze do budoucna spatřovat nemalé rozvojové příležitosti v městském prostoru

Celá verze Amsterdamského paktu s přílohami v AJ je dostupná na: <http://www.eu2016.nl/documenten/publicaties/2016/05/30/pact-of-amsterdam>
Více o Městské agendě pro EU na www.urbanagenda.nl

[Tisková zpráva MMR z 1. 6. 2016. Dostupné z: www.mmr.cz]

Zvyšujeme možnosti na získání sociálního bydlení. IROP poskytne více než 1 miliardu korun

Ministerstvo pro místní rozvoj vyhlašuje začátkem června další výzvy z Integrovaného regionálního operačního programu. Více než jedna miliarda korun půjde na sociální bydlení.

„Dostupnější bydlení pro sociálně slabší osoby by mělo být jedním z pilířů vyspělého státu a my se snažíme prostřednictvím našeho operačního programu tuto oblast podporovat. Cílem těchto dvou výzev je vytvořit podmínky pro to, aby sociálně vyloučené osoby a osoby, ohrožené sociálním vyloučením, měly snadnější cestu k vlastnímu bydlení,“ uvedla ministryně pro místní rozvoj Karla Šlechtová.

U výzev je část finančních prostředků směřována do území bez sociálně vyloučených lokalit a část do území se sociálně vyloučenými lokalitami. Podpora je zaměřena na pořízení bytů, bytových domů, nebytových prostor a jejich adaptace pro potřeby sociálního bydlení a pořízení nezbytného základního vybavení. Sociální bydlení musí splňovat parametry stanovené pro IROP uvedené ve specifických pravidlech výzvy. Příjemci podpory mohou být obce, nestátní neziskové organizace, církve a církevní organizace. Projekty budou realizovány na celém území ČR mimo území hl. m. Prahy.

Pro žadatele je připraveno u výzvy Sociální bydlení přes 272 mil. Kč z Evropského fondu pro regionální rozvoj, národní spolufinancování činí max. přibližně 48 mil. Kč. U výzvy Sociální byd-

lení pro sociálně vyloučené lokality je to přes 635 mil. Kč z Evropského fondu pro regionální rozvoj, národní spolufinancování činí max. přibližně 112 mil. Kč.

„Sociální byt se základním vybavením je určen pro osoby, které v důsledku nepříznivých životních okolností nemají přístup k bydlení, a jsou schopné plnit povinnosti vyplývající z nájemního vztahu,“ uvedl náměstek pro řízení sekce evropských programů Zdeněk Semorád.

Obě výzvy se liší pouze územním vymezením, které je podrobně specifikováno v příloze č. 5 u Specifických pravidel pro žadatele a příjemce k výzvě Sociální bydlení pro sociálně vyloučené lokality. Bližší informace na stránkách MMR.

[Tisková zpráva MMR z 6. 6. 2016. Dostupné z: www.mmr.cz]

MMR uvolnilo z rezervy jeden milion korun na územní plány pro obce

V rámci národního programu „Podpora územně plánovacích činností obcí“ byla uvolněna povinná finanční rezerva programu, která je určena pro případné krytí mimořádných požadavků vzniklých v průběhu roku. Dostane se tak na některé náhradní projekty pro obce, které usilují o územní plány.

„Rezerva u schváleného rozpočtu činí 5 procent, celkem tak můžeme na náhradní akce poskytnout jeden milion korun. Dohromady tak letos poskytneme obcím dvacet milionů korun na pořízení územních plánů,“ uvedla ministryně pro místní rozvoj Karla Šlechtová.

Z této finanční rezervy bude financováno celkem osm projektů, které byly zařazeny v seznamu náhradních akcí. Všechny obce, jejichž akce/projekty budou financovány z uvolněné rezervy, byly již informovány tak, aby co nejdříve zahájily kroky k úspěšnému čerpání dotace.

Národní program Podpora územně plánovacích činností obcí je určen zejména pro menší obce, které nemají dosud žádný územní plán nebo mají územní plán, jehož platnost skončí v roce 2020. V rámci výzvy bylo přijato celkem 168 žádostí o dotaci. Mezi žadatele bylo letos rozděleno již celkem 19 milionů Kč, dohromady s uvolněnou rezervou bude rozděleno 20 milionů Kč.

[Tisková zpráva MMR ze dne 4. 7. 2016. Dostupné z: www.mmr.cz]

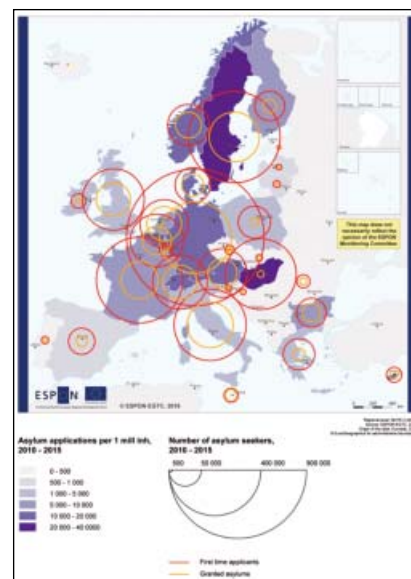
Občasníky *ESPON Policy Briefs*

Policy Brief 4

„Partnerství měst v širším územním kontextu“

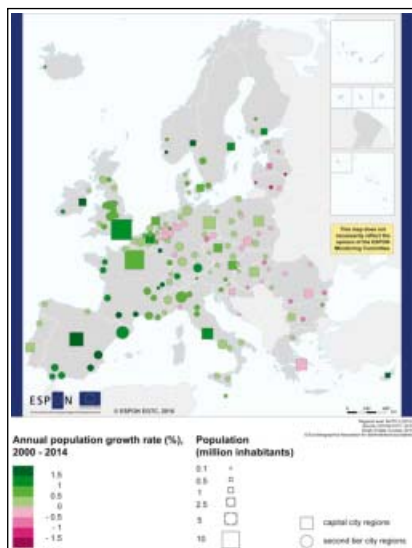
V posledních letech se výrazně stupňuje iniciativa směřující k integrované evropské urbánní politice. S tím související diskuse vyvrcholila v červnu tohoto roku, kdy členské státy EU a Evropská komise uzavřely tzv. Urban Pact for Europe.

Tento materiál přináší na celoevropské úrovni územní důkazy na příkladech prvních čtyř partnerství v rámci tohoto paktu odhalujících rozmanitost, které čelí města v rámci shodné urbánní tematiky.

Policy Brief 5

„Otázka sekundárních měst“

Města dnes musejí více než kdy jindy posilovat rozumný, udržitelný a inkluzivní růst, a to zejména v rámci demografických změn, bydlení, městské mobility, energetiky, to vše v kontextu omezených veřejných, ale i soukromých zdrojů. Města fungují jako rozvojové uzly a rozhodujícím způsobem přispívají k místnímu, regionálnímu, národnímu i evropskému hospodářskému růstu.

Je evidentní, že větší rozložení investic v rámci jednotlivých zemí je spojeno s lepšími hospodářskými výsledky sekundárních měst (tedy nikoli metropolí). Odolnějšího a polycentrického rozvoje evropské městské struktury lze dosáhnout posílením sekundárních měst a podporou síťové spolupráce systému evropských měst na regionální, národní i evropské úrovni. Je proto důležité, aby politici měli na paměti význam silných sekundárních měst z hlediska hospodářského růstu a zaměstnanosti, ale také co do polycentrického a soudržného územního rozvoje.

